

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

До 25-річчя Незалежності України

З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ

*Збірка конспектів уроків для учнів з вадами
інтелектуального розвитку*

Черкаси
2016

ББК 74.200

З 11

Рекомендовано до друку Вченою радою КНЗ «ЧОІПОПП ЧОР»

Протокол №3 від 25 травня 2016 року

КЕРІВНИК ПРОЕКТУ:

Чепурна Н.М., ректор комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України

АВТОР-УКЛАДАЧ:

Литвин І. М., кандидат педагогічних наук, методист лабораторії розвитку освіти та педагогічних інновацій КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної»

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Назаренко Г.А., проректор з наукової роботи комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», кандидат педагогічних наук;

Острик Г.Г., заступник директора з навчально-виховної роботи Михайлівської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату Черкаської обласної ради

311 «З Україною в серці»: збірка конспектів уроків для учнів з вадами інтелектуального розвитку [керівник проекту Н.М.Чепурна; автор.кол.]. – Черкаси: КНЗ «ЧОІПОПП ЧОР», 2016. – 76 с.

Збірка містить конспекти уроків для учнів спеціальних закладів, навчально-реабілітаційних центрів з вадами інтелектуального розвитку.

Практичною цінністю збірки є авторські розробки конспектів уроків, які підготовлені педагогічними працівниками Черкащини з урахуванням вимог Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами.

Матеріали адресовані вчителям початкових класів, учителям-дефектологам та вихователям спеціальних закладів.

© КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2016.

ВСТУП.....	4
-------------------	----------

РОЗРОБКА УРОКІВ ДЛЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Досінчук О. В. Україна – це мій дім. Урок подорож сторінками усного журналу для учнів 1 класу.....	6
Штрик Л. В. Ми - українці. Урок-мандрівка для учнів 1-4 класів.....	10
Руденко О. М. Тільки одна на землі Україна. Урок для учнів 1-4 класів.....	20
Білоног Ю. О. Ми любимо її, захоплюємося нею і любов до неї бережемо у своїх серцях. Урок для учнів 2 класу.....	25
Листопад К.Г. Вітчизна як мати у світі одна. Урок-бесіда для учнів 2 класу.....	30
Стецюра Н. М. Людина без Вітчизни, що соловей без пісні. Урок для учнів 3 класу.....	34
Святенко О. В. З Україною в серці. Урок-подорож для учнів 4 класу.....	37

РОЗРОБКИ УРОКІВ ДЛЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ТА СТАШОЇ ШКОЛИ

Шульга Л. А. Ми ж бо діти України - неньки. Урок для учнів 5-7 класів.....	44
Косенко Н. П. З Україною в серці. Урок для учнів 5-7 класів.....	55
Малаховська Р. О. Я люблю свою країну, нашу неньку-Україну. Урок для учнів 7 класів.....	62
Степанюк Г. В. З Україною в серці. Інтерактивний урок для учнів 5-9 класів.....	66
Цюрюпа Н. М. Одна Батьківщина, і двох не буває. Урок для учнів 7-9 класів.....	70
ПЕРЕЛІК ЕЛЕКТРОННИХ ДОДАТКІВ, РОЗМІЩЕНИХ НА ДИСКУ	76

ВСТУП

Прагнення України приєднатись до європейської спільноти сприяє поступовому формуванню міжнародних підходів та стандартів у всіх сферах діяльності суспільства, зокрема у сфері надання спеціальних послуг. Одним із виявів такої тенденції є повільне, але невпинне просування ідеї деінституалізації послуг для дітей з вадами інтелектуального розвитку.

Дитина з розумовою відсталістю на сучасному етапі розвитку суспільства розглядається як особистість, яка має ті ж права, що й інші члени спільноти, але через особливості індивідуального розвитку їй необхідно надавати особливі освітні послуги.

У Державному стандарті визначено оптимальний зміст та обсяг навчального навантаження для дітей з особливими освітніми потребами у поєднанні з відповідною корекційно-розвитковою роботою.

Навчально-виховна і корекційно-розвиткової робота з дітьми даної категорії має носити комплексний характер, охоплювати всі лінії їхнього індивідуального розвитку. Основними умовами і факторами, які сприяють психічному розвитку дітей, є їхня особиста діяльність і співпраця з дорослими. Навчання має носити практичну спрямованість, оскільки з даного боку доступна дитині діяльність (предметна, ігрова, комунікативна, трудова тощо) виступає джерелом знань про оточуючий світ, з допомогою якого цей світ пізнається і перетворюється, з іншого – різні види діяльності забезпечують можливість використання і закріплення навичок, роблять їх здобутком кожної окремо дитини, її власним досвідом, формують у неї вміння адаптуватись до соціального середовища. При цьому види допомоги, які мають надаватись кожній дитині, носять індивідуальний характер, мають різну спрямованість і повинні тривати протягом всього її життя.

День Незалежності України — державне свято України, яке відзначається щороку 24 серпня на честь ухвалення Верховною Радою УРСР Акту проголошення незалежності України, що прийнято вважати датою створення держави Україна в її сучасному вигляді.

Готуючись до Першого уроку з теми «З Україною в серці» учитель повинен пов'язати його зі школою, її традиціями, історією їх населеного пункту. Сприяння формуванню і розвитку в учнів уявлень про такі поняття і положення, як «Моя Батьківщина – Україна», «рідний дім», «патріот і громадянин» тощо. Бажано, щоб учні розуміли, що вони, їх родини - це складова народу України, усвідомлювали, що успішне навчання в школі, – це їх обов'язок перед державою.

Урок доцільно провести у формі бесіди, гри-мандрівки, уявної подорожі з використанням матеріалів українського народознавства, художніх творів, віршів про рідну землю. Доцільним також буде проведення конкурсів малюнків, наприклад, з теми «Ми живемо в Україні, ми дуже любимо її».

Унаочненням на уроці можуть слугувати ілюстративні матеріали. Це - репродукції краєвидів України, національне вбрання українців різних регіонів, портрети відомих діячів історії, політики, культури, фотокартки самих дітей, їхніх родин.

Учителі мають ґрунтовно опрацювати терміни «патріотизм», «нація», їх розуміння учнями. Необхідно акцентувати увагу на тому, що патріотизм – звичайний стан повсякденного життя людини, який виявляється не тільки в надзвичайних ситуаціях.

Розробляючи конспекти уроків, педагоги враховували практично-дійовий та соціально-особистісний досвід дітей. А також сучасні психолого-педагогічні технології формування у дітей з розумовою відсталістю (легкого та помірного ступеня) ігрової діяльності, що базуються на особистісно-орієнтованому підході до дитини; охоплено всі основні сфери розвитку ігрової діяльності розумово відсталої дитини: процесуальні ігри, сюжетно-відображувальні, дидактичні, сюжетно-рольові, режисерські (театралізовані ігри, ігри-потішки), рухливі, конструктивно-будівельні, українські народні (хороводні) ігри та ігри-експериментування; представлено дидактичний матеріал, що включає зразки варіативних ігор та наочно-ілюстративний матеріал – саме це і забезпечує корекційно-розвиткову спрямованість всього навчально-виховного процесу в спеціальному закладі.

РОЗРОБКА УРОКІВ ДЛЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

О.В. Досінчук,
учитель початкових класів комунального
закладу «Черкаський навчально-реабілітаційний
центр «Країна добра» Черкаської обласної ради»

УКРАЇНА – ЦЕ МІЙ ДІМ

Урок подорож сторінками усного журналу для учнів 1 класу

МЕТА:

Формування ключових компетентностей:

- *вміння вчитися* – самоорганізовуватися до навчальної діяльності у взаємодії з іншими; дотримуватися норм мовленнєвої культури, зв'язно висловлюватися в контексті змісту;

- *життєвої компетентності* – проектувати стратегії своєї поведінки з урахуванням інтересів та потреб інших, продуктивно співпрацювати з різними партнерами в групі, проявляти ініціативу.

Формування предметних компетентностей:

- збагатити, поглибити, закріпити знання учнів з історії української державності, культури народу, його традицій;

- розвивати критичне мислення, вміння одержувати інформацію, аналізувати її, порівнювати, робити висновки;

- поглиблювати знання про нашу державу – Україну, формувати поняття «Батьківщина»; уявлення про столицю як головне місто країни, розширювати знання про рідний край; бажання пізнавати особливості природних умов рідного краю;

- сприяти самостійній активності, спостережливості, творчості; виховувати любов до рідної сторони, повагу до історичного минулого і сучасного, шанобливе ставлення до символів держави.

Обладнання: кольорові квіти для привітання, сюжетні малюнки «Україна», «Державні символи України», «Народні символи України», «З Україною в серці» індивідуальні картки для роботи в групах «Незакінчені речення», додатки 1, 2, 3, аркуші для виготовлення сердечок.

ХІД УРОКУ

I. Загальнокорекційний етап

1. Організаційна підготовка учнів до роботи

Учитель. Ранок розпочавсь цікаво,

Світить сонечко ласкаво,

В календарик заглядає

І від посмішки аж сяє.

Знає сонце гомінливе –

День сьогодні особливий!

II. Основний етап

1. Підготовча частина

- Яке ж сьогодні число? (учитель вивішує дату, яка зображена в сонечку.)

- Що ж це за день такий?

- Сьогодні все навколо радіє, сонечко сипле свої теплі промінці до нас у клас. Я щиро вітаю вас з цим особливим святковим днем!

- Тож будьмо знайомі. Я – ваша вчителька Олена Сергіївна. А тепер познайомимось з вами.

- Візьміть серця, які лежать у вас на парті, і будьте готовими назвати своє ім'я голосно і чітко.

Діти по черзі виходять до дошки і за допомогою вчителя прикріплюють серця на дошку, заздалегідь оформлену у вигляді карти України.

Учитель. Тепер ми одна родина, один колектив. Ці сердечка будуть символізувати міцну дружбу нашого класу. Саме в цю хвилину народилася наша сім'я.

- А зараз розпочинаємо наш перший урок.

Кольорові привітання. *(З'ясовую чи готові учні до уроку)*

- Оберіть колір, яким ви хочете привітатись. *(Учні вибирають 1 квіточку.)*

- Підніміть 1 з квіточок.

Зелений – готові.

Оранжевий - частково.

Червоний – не готові.

Вправа «Цікаві цифри»

Учитель. Складіть цифри від 1 до 7 і прочитайте слово, яке заховалось?

2 54 3 7 61

КІАРАНУ

- Що таке Україна?

- Як ще можна назвати Україну?

- Ви любите свою Батьківщину?

- Чому ви любите свою Україну?

2. Повідомлення теми, мети й завдань уроку

Учитель. **Україна** – вільна і незалежна держава, у якій нам випало щастя жити, бо як і матір, Батьківщину свою людина не обирає, а має від народження.

Сьогодні ми поговоримо як треба прожити життя, щоб залишитись справжнім патріотом своєї держави.

- Прочитайте з кінця на початок тему нашого уроку.

ЩРЭС В ЮОНІАРКУ З

Тема нашого уроку «З Україною в серці».

- Яка тема уроку?

- Як ви розумієте жити з Україною в серці?

Сьогодні у нас незвичайний урок ми будемо мандрувати сторінками усного журналу. «З Україною в серці»

3.Формувальна частина

Перша сторінка нашого журналу має назву. Рідний край, Україна, Батьківщина, Вітчизна.

На дошці прикріплений малюнок.

Україна – це рідна земля, степи, поля, ліси. Це сині озера й річки, калина край вікна, журавель у небі і соловей у лузі. Це рідний дім, дорога до школи, це рідна мова, це мама й тато, й вся родина. Це все наша Батьківщина, наша Україна.

- Для мене Україна – це ....
- А що для вас Україна?

Друга сторінка. Гра «Незакінчені речення»

РОБОТА В ГРУПАХ (об'єднання дітей в групи за кольором синій і жовтий)

Прочитайте початок речення у першому стовпчику і знайдіть його продовження в другому. З'єднайте стрілками.

Роздаю командам картки з реченнями.

Не забувай, що ти дитина є Батьківщина лиш одна.

І в нас вона одна-єдина - це наша славна Україна.

У всьому світі – кожен знає: землі, що зветься Україна.

Звідки ти і хто такий? Україна –це мій дім.

- Як ви розумієте 1 речення?

Аналогічно з іншими реченнями.

Наступна сторінка. Державні символи України.

Учитель. Прочитайте слова записані на таблиці.

Герб, прапор, гімн.

- Що це за слова?

- Назвіть ці слова узагальнюючим словом.

Учитель. Кожна держава світу має свій герб, прапор та гімн. Це символи держави. Вистраждавши, виборовши волю, Україна має тепер свої державні символи.

Гімн — це найголовніша пісня України.

Український прапор. Синь українського неба і золото пшеничних ланів переніс наш народ на свій прапор. Кольори ці мають ще інше значення «мир» і «багатство», бо народ наш є мирний і трудолюбивий.

Наш народ має ще **герб** — тризуб. З найдавніших часів тризуб шанується як магічний знак, свого роду оберіг.

Фізкультхвилинка під мелодію пісні про Україну

Україна – (руки по сторонах)

Рідний край – (руки догори)

Поле, річка – (повороти тулуба з розведеними по сторонах руками)

Синій гай – (присідають)

Любо стежкою іти – (ходьба)

Тут живемо я і ти – (всі беруться за руки).

Четверта сторінка журналу. Народні символи України.

- Назвіть державні символи України.

- Кожен народ має свої **народні символи**.

Народні символи - це те, що любить і шанує народ. В одних народів їх багато, в інших мало. Називаючи народні символи, можна дізнатися, про яку країну йде мова. Українці мають свої традиції, які споконвіку шанують і бережуть - це батьківська хата, материнська пісня, святий хліб, вишитий рушник, червона калина, зажурена верба, хрещатий барвінок, дивовижна писанка, вірний своєму краю лелека. Всі вони наші давні і добрі символи, наші обереги. Можливо, маючи такі прекрасні символи, український народ зумів уберегти від забуття нашу пісню і думу, нашу історію і родову пам'ять, волелюбність. Про народні символи складено багато пісень і легенд, вони використовуються в обрядах, звичаях. Їх вишивають на сорочках, рушниках. Народні символи - це наші святині.

П'ята сторінка журналу. Будь патріотом своєї Вітчизни.

Учитель. Український народ мудрий і добрий, чесний і працьовитий. Кожна людина – це патріот своєї держави, її свідомий громадянин.

- А що означає громадянин? *(Відповіді дітей)*.

Громадянин – це людина, яка живе в певній державі.

Кожен громадянин – це патріот своєї Вітчизни, бо любить її, трудиться, щоб Україна процвітала, відстоює і бореться за її щастя і незалежність.

- А що треба робити дітям, щоб відчутти себе справжніми громадянами своєї Вітчизни? *(Відповіді дітей)*.

(Добре учитись, бути активними у житті класу, школи, любити і берегти природу України, примножувати багатства рідного краю, гартувати свою силу і волю).

Перегорнемо наступну сторінку. Шоста сторінка нашого журналу.

Вправа «Прощання»

- Прочитайте уривок вірша Володимира Сосюри. *(На дошці прикріплюю уривок з вірша)*

«Всім серцем любить Україну свою,

І вічні ми будемо з нею!» Володимир Сосюра

- І кожен українець прислухається до цих слів, тому що у душі народу живе любов до його рідної України.

- Давайте і ми віддамо частинку свого серця Україні, зі словами «Я віддаю частинку свого серця Україні, тому що...»

(Роздаю дітям папір. З нього робимо серце, пишемо своє ім'я і прикріплюємо до карти України «З Україною в серці»)

III. Заклучний етап

Учитель. Хліб на вишитому рушнику - це символ України, що символізує достаток і любов, щедрість і щирість української душі. Прийміть цей хліб, щоб була легкою ваша дорога у Країну Знань, щоб ви були здорові, а в Україні панували мир і злагода. Завжди пам'ятайте, що ви – діти своєї рідної країни зі своїми звичаями і традиціями, багатою, як земля, українською мовою. Живіть з Україною в серці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шелестова Л. Класному керівнику. Виховні години / [упоряд.: Л.Шелестова, Н. Чиренко, Н.Чернякова]. – Київ: Шкільний Світ, 2011. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу).
2. Концепція національно-патріотичного виховання [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://mon.gov.ua/content/Новини/2015/06/16/konczepczyia.doc>
3. Міфи і легенди. Барвінок. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://ukrlitera.ru/index.php/419-mifi-i-legendi-ukrainciv/3432-barvinok>
4. Легенда про Київ для дітей [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://yandex.ua/images/search>

Л. В. Штрик,
 учитель-дефектолог Михайлівської спеціальної
 загальноосвітньої школи-інтернату I-II ступенів
 Черкаської обласної ради

МИ - УКРАЇНЦІ

Урок-мандрівка для учнів 1-4 класів

МЕТА:

Формування ключових компетентностей:

- *вміння вчитися* – уважно слухати, розуміти і виконувати завдання й інструкції вчителя, що стосуються виконання навчальних дій;
- *життєвої компетентності* – розуміти репліки співрозмовника, побудовані зі знайомого мовленнєвого матеріалу, давати відповіді на знайомі запитання до змісту малюнків, ілюстрацій, прослуханого чи прочитаного тексту (з допомогою вчителя, повторюючи за ним).

Формування предметних компетентностей:

- збагатити, поглибити, закріпити знання учнів з історії української державності, культури народу, його традицій;
- розвивати елементарні навички і вміння з усіх видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання і письма), забезпечення їх гармонійного розвитку;
- виховувати громадянські та патріотичні якості особистості, почуття гордості за власну державу;
- сприяти розумовому, моральному, соціокультурному та естетичному розвитку особистості.

Обладнання: зображення державних та народних символів, квіти-символи, аудіо запис пісні, малюнки сонечка, струмочка, веселки, виготовлені паперові голуби, повітряні кульки.

ХІД УРОКУ

I. Загальнокорекційний етап

1. Організаційна підготовка учнів до роботи

Учитель. *Доброго ранку! Добрий день!*

*Хай плещуть долоньки, хай тупають ніжки,
Працюють голівки і сяють усмішки.*

2. Нервово – психічна підготовка учнів до уроку (активізація уваги, сприймання, мислення)

*На урок вас прошу
Гуртом й поодинці,
На урок веселий,
Бо ми – українці!
Тож сідайте всі зручніше
Не шуміть, сидіть тихіше.
Урок наш розпочинаємо
Всіх до уваги закликаємо.*

II. Основний етап

1. Повідомлення теми, мети й завдань уроку

Учитель. Сьогодні ми всі разом зібралися на урок-мандрівку. Мета нашої мандрівки – дати можливість кожному з вас відчутися себе українським школярем, який знає, цінує та поважає культуру свого народу, його звичаї та є справжнім сином чи донькою нашої рідної землі. Тож урок наш буде присвячений дорогій, милій, рідній землі, назву якої ми прочитаємо у вірші, використовуючи першу букву кожного рядка.

У всіх людей одна святиня,
Куди не глянь, де не спитай,
Рідніша їм своя пустиня,
Аніж земний в чужині край.
Їм красить все їх рідний край.
Нема без кореня рослини,
А нас, людей, без Батьківщини.

- Яке слово утворилося? (Україна.)

- То про яку святиню говориться у вірші? (Про Україну.)

Учитель. На землі великій є одна країна

*Гарна, неповторна, красна, як калина.
І живуть тут люди добрі, працьовиті.
І скажу, до речі, ще й талановиті.
Землю засівають і пісень співають,
На бандурі грають і вірші складають
Про ліси і гори, і про синє море,
Про людей і квіти...*

То скажіть же, діти, що це за країна?

Учні (хором). *Це наша славна Україна!*

Учитель. Давайте поглянемо на дошку та разом прочитаємо тему нашого уроку: «Ми - українці».

Учитель. Ось погляньте перед нами контур нашої України. На ньому немає ніяких позначок.

На уроці ми будемо мандрувати та цікаві місця на контурі-карті позначати.

2. Підготовча (пропедевтична) частина

Вправа «Незакінчене речення»

- Доповніть вірш про Україну.

Ось небо блакитне і сонце в зеніті!

Моя Україна найкраща у .... (світі!)

Моя Україна – це ліс і озерця,

Безмежні степи і чарівні ... (джерельця.)

Красиві пейзажі і гори високі,

Маленькі струмочки і річки ... (глибокі.)

Міста старовинні і замки прекрасні,

Великі будови і дуже... (сучасні.)

Сади чарівні, мальовничі села,

Моя Україна – це пісня... (весела.)

Це щира, багата, як світ її мова,

Крилата така, мелодійна... (чудова.)

Її обереги верба і калина,

Найкраща у світі – ... (моя Україна.)

Бо нам найрідніші Вітчизна і мати.

То як же нам, дітям, її не кохати!

Моя Україна – козацька слава!

Така волелюбна й мирна... (державна.)

Вона дорога нам, і рідна, і мила,

Бо світ перед нами, як мати, ... (відкрила.)

Вітчизна свята, дорога Україна,

Для кожного з нас ти у світі – ... (єдина.)

(Діти прикріплюють до контура-карти сонечко, струмочок, веселку.)

3. Формувальна частина

Ознайомлення з новими знаннями й уміннями

Розповідь учителя

– Україна – це отча земля, рідний край, де ти народився. Історія нашої країни сягає глибини віків. Це держава із цікавим минулим, багатою культурною спадщиною, давніми народними традиціями. Широкі й чарівні простори, прекрасні села та міста. Могутньо котить до Чорного моря хвилі найбільша річка України - Дніпро. Буйною зеленню шумлять на його берегах сади, ліси. Золотистим морем розливається по безкраїх нивах жито-пшениця. Тут живуть працьовиті волелюбні люди. Якою б мовою вони не розмовляли, в якому б куточку країни вони не жили – це єдина нація, і Україна для нас – єдина неподільна держава, це наш спільний дім.

Україна – це держава. Вона має свою Конституцію – Основний Закон, тобто правила за якими живуть українці. Її прийнято Верховною Радою України 28 червня 1991 року. 24 серпня 1991 року прийнято Акт проголошення незалежності України.

Кожна країна, в якій живуть люди, має свої символи. Вони неповторні, по них впізнають країну.

Проблемне питання.

- Що ж означає слово «символ»? (Відповідь учнів.)

Словникова робота. Символ - це умовне позначення якогось предмета, поняття чи явища.

Учень. *Виростаєте і живіть*

Для добра і слави,

Як святиню бережіть

Символи держави.

Розповідь вчителя про символи України.

ГЕРБ – символічний знак держави, символ влади.

Наш герб – тризуб, це воля, слава, сила.

Наш герб – тризуб, недоля нас косила.

Та ми зросли, ми є, ми завжди будем,

Добро і пісню несемо ми людям.

ПРАПОР – полотнище певного кольору, чи поєднання кольорів, офіційна емблема держави, символ її суверенітету.

Синьо-жовтий, прапор маєм:

синє – небо, жовте – жито.

Прапор свій оберігаєм,

він – святиня, знають діти.

ГІМН – урочистий музичний твір, символ державної єдності (звучить гімн).

- Кожна країна має найголовніше місто – **столицю**.

- Яке головне місто України?(Відповіді учнів.)

Учень.

Київ – місто історичне,

Йому вже багато літ.

А воно красиве, вічне,

Навесні каштанів цвіт.

З нього почалась держава

У прадавні ще часи ...

У ньому наша міць і слава,

У ньому предків голоси.

Учитель. Київ – це дуже давнє і красиве місто. У ньому багато зелені, особливо каштанів. Воно щороку росте і оновлюється. Побудований Київ на берегах річки Дніпро. Тож давайте на контурі нашої країни позначимо Київ – столицю нашої держави та державні символи .

4. Уточнення й доповнення матеріалу, корекція сформованих знань.

Розповідь учителя про народні символи України

- Крім державних символів кожен народ має народні символи. Народні символи - це те, що найбільше любить і шанує даний народ. В одних народів їх більше, в інших менше. Називаючи народний символ, можна дізнатися, про яку країну йде мова. Українці мають свої традиції, які споконвіку шанують і бережуть – це батьківська хата, материнська пісня, святий хліб, вишитий рушник, червона калина, зажурена верба, хрещатий барвінок, дивовижна писанка, вірний своєму краю лелека. Всі вони наші давні і добрі символи, наші обереги. Можливо, маючи такі прекрасні символи, український народ зумів уберегти від забуття нашу пісню і думу, нашу історію і родову пам'ять, волелюбність. Про народні символи складено багато пісень і легенд, вони використовуються в обрядах, звичаях. Їх вишивають на сорочках, рушниках. Народні символи – це обереги, це наші святині.

Учень. *Обереги мої українські,
Ви прийшли з давнини в майбуття.
Рушники й сорочки материнські
Поруч з нами ідуть у життя.
Нам любов'ю серця зігрівають —
Доброта і тепло в них завжди.
Вони святість і відданість мають.
Захищають від лиха й біди.*

- Які народні символи українців ви знаєте? (Відповідь учнів.)

Доповнення вчителя.

- Українська хата — це символ України. Почувши такі слова ви зразу собі уявляєте білу невисоку хатинку під солом'яним дахом, в якій жили наші прадіди.

У давнину наші предки називали Берегинею своє житло, бо воно оберігало не лише від холоду, від зла, але й берегло чистоту людської душі.

Хата - символ рідної землі, Батьківщини, свого роду. А з ними приходять тепло і затишок, захист і допомога. Кажуть, що в рідній хаті й стіни допомагають. Тож того, хто шанує рідну домівку, шануватиме Доля. Окрім всього, хата - то скарбниця народних духовних традицій, бо в ній - дух народу і душі кожного покоління людей.

Учень. *Хай живе наш рідний дім!
Тепло й затишно у нім.
Тут і тато, тут і ненька,
І бабусенька рідненька,
І веселий наш дідусь
Крутить пишний русий вус. (Є. Железнякова)*

Учитель. Вишиванка - національна святиня, бо символізує собою і несе в собі духовне багатство, високу мудрість і традиційний зв'язок багатьох поколінь - зв'язок, що не переривається віками. Вишиванку передають з роду в рід, зберігають як безцінну реліквію.

Вона - символ здоров'я і краси, щасливої долі і родинної пам'яті, любові і вірності. Візерунок на вишиванці залежить від того, кому вона призначається:

батькові чи братові, нареченому чи другові, парубку чи одруженому - кожному вручалась вишита сорочка з візерунком відповідної символіки.

Вишиванка - це й оберіг людини від лихого ока та злих духів.

Учень. *Оберіг-сорочку вишила для сина.*

Візерунком стала рідна Україна.

Мамину турботу збереже сорочка,

захистять від лиха хрестиків рядочки.

(Діти прикріплюють народні символи–обереги до контуру карти України)

Фізкультхвилинка

Україна, (діти розводять руки)

Рідний край, (доторкаються долоньками до сердечка)

Поле, річка (повороти тулуба вправо-вліво)

Зелений гай. (пританцювують)

Любо стежкою іти (ходьба на місці)

Тут живемо я і ти! (беруться за руки).

Учитель. Вінок — символ життя, долі, життєвої сили. Вінок є також символом довершеності. Він є частиною українського національного костюма. В давнину їх носили тільки дівчата. Плели з живих квітів. Вважалось, що в них є чаклунська сила, здатна захистити від будь-якого лиха. Тому український віночок не просто прикраса, а й оберіг.

Традиційно український віночок прикрашали різнокольоровими стрічками. Кожен колір мав свою символіку.

Так, коричневий — це символ землі, жовтий — символ сонця, синій — символ неба і води, зелений — символ мудрості, рожевий — символ врожаю, малиновий — символ здоров'я, фіолетовий — символ мудрості.

Учень. *У віночку нашім різнобарвні квіти —*

Символ України і дарунок літа.

Тож усім на нього подивитись любо:

Гілочку зелену узали у дуба,

Квіточку любистку, щоб усіх любили,

У барвінку листя, аби довго жили.

Чорнобривців квіти, щоб чорніли брови,

Кетяги калини - для краси й любові.

У вінок влітають колосочки жита,

Щоб могли багато і в достатку жити.

А в червонім маку, що цвіте у полі,

Кров людей, пролита у боях за волю.

Є ще різні квіти в нашім ріднім краї,

Їх веселе літо у вінок влітає.

Гра «Рухливі букви». На квітах різних кольорів написані букви. Діти обирають собі квіточку, та за кольором поділяються на групи. Із букв (кожна група дітей окремо) складають слова та шикуються так щоб утворилося слово.

- Як ми можемо ще назвати нашу Україну? (Діти разом читають слова, які утворили: *Батьківщина, Вітчизна, рідний край.*)

- Тож давайте всі разом прикрасимо нашу Україну квітами з нашого віночка.

(Діти прикріплюють квіти по краю контуру України)

5. Систематизація й узагальнення знань

Учитель. Любов кожного українця до рослин має дуже глибоке коріння. Колись наші предки вірили, що кожна рослина має свою душу. Неможливо уявити українське село без верби над шляхом, без калини біля криниці, без м'яти, чорнобривців та мальви під вікном.

Учень. *У рідному краї і серце співає,
Лелеки здалека нам пісні несуть.*

*У рідному краї і небо безкрає
Потоки, потоки мов струни течуть
Тут кожна травинка і кожна билінка
Вигойдують мрії на теплих вітрах
Під вікнами мальви, в саду чорнобривці
Оспівані щедро в піснях.*

Учитель. Калина — символ життя, крові, вогню. Калина символізує материнство: кущ — сама мати; цвіт, ягідки — діти.

«Без верби і калини нема України», — каже народне слово. Росте калина по тінистих лісах, у гаях і дібровах, на схилах, на узліссях і лісових галявинах, її саджають біля хати. Існує гарний звичай, біля щойно зведених осель на вільному місці в першу чергу висаджують калину як символ надійного життя, родинного благополуччя і достатку. Символом дівочої краси, кохання й вірності вважалася калина. Як оберіг калиною прикрашали весільний коровай, вінок нареченої.

За легендою калина з'явилася так. Колись напали на українське село вороги. Дівчина-красуня, яку схопили вороги, вирвалася і почала тікати. Але раптом розірвалось її червоне намисто, і розсипалися по землі яскраві намистинки, з яких через деякий час повиростали калинові кущі.

Учень. *На городі біля тину чепурилася калина.
Почепила ягід грона, мов намистечко червоне,
І співала ніжно й тихо: «Не робіть калині лиха,
Не ламайте, бо калина – це маленька Україна! (Ярослав Скидан)*

Учитель Важко уявити нашу землю без верби. У нас її росте близько 30 видів.

Говорять: «Де вода, там і верба». Вона своїми коренями скріплює береги, очищає воду. У давнину, коли копали криницю, то кидали шматок вербової колоди у воду, для очищення води. Біля відра з водою клали вербову дощечку, а на неї ставили кухлик для пиття води. Це була своєрідна народна гігієна. Під вербами молодь призначала побачення, оспівувалася в коханні. Про тиху, скромну вербу народ склав багато пісень.

Учень. *Тане сніг, течуть струмки,
Ожива травичка, і до сонця гілочка
Простяга вербичка. І м'якенькі, як пушок,*

*Ніжні і шовкові ніжно дивляться з гілок
Котики вербові.*

(Діти прикріплюють до контуру України картинки народних символів)

Учитель. У серці українського народу завжди була пісня — весела чи журлива, жартівлива чи сумна. У ній передавали свій настрій, свою любов до рідного краю, до своєї землі. У пісні виражені найщиріші почуття людей. Тож давайте і ми з вами виконаємо пісні, які звучали у нашій місцевості колись і звучать нині.

(Діти виконують пісні про Батьківщину, пісні тієї місцевості, у якій живуть.)

Пісня «Ми - Українці»

6. Перевірка знань, умінь і навичок

Гра «Передзвін». Вчитель розпочинає говорити прислів'я, а учні продовжують.

Всюди добре, ... (а вдома найкраще.)

Людина без Вітчизни, ... (як соловей без пісні.)

Батьківщина - мати, ... (умій за неї постояти.)

- Чи знаєте ви, де найміліше місце на Землі і яка стежинка найкраща?

(Відповідь учнів.)

Учень. *Облітав журавель сто морів, сто земель,*

Облітав, обходив, крила, ноги натрудив.

Ми спитали в журавля

- Де найкраща земля?

Журавель відповідає:

- Краще рідної – немає!

Учитель. Кожна людина з великою любов'ю і душевним трепетом згадує те місце, де вона народилася, де промайнуло її дитинство, з дивосвітом-казкою, з материнською ласкою у затишній батьківській оселі. Те родинне вогнище, маленька батьківщина кожної людини. Пропоную послухати оповідання В. Сухомлинського «Без Батьківщини життя - не життя».

Журавлик народився на березі великого озера. Підріс, полюбив рідну землю. Але наближалася зима. Журавлик пристав до зграї інших журавлів і полетів далеко на південь. Там вічне літо, яскраве сонце. У лісах зелені, сині, голубі папуги співають. А наш журавлик прилетів роздивився й засумував. Ніщо його не радує – ні пташині пісні, ні привітне сонце.

Ось одного разу підлетів до журавлика голубий папуга і запитав: «Чого сумуєш? Чом гнізда не мостиш? Журавлят не виводиш?»

Мовчить журавлик, нічого не відповідає, тільки на північ поглядає. Раптом насторожився, прислухаючись до чогось. Здалеку долинув журавлиний клич: пора в дорогу! Змахнув журавлик крилами .

Куди ж ти летиш? – здивувався папуга. - Адже там холодно. Поживеш кілька місяців та й знову до нас повернешся. І що ж там хорошого на твоїй холодній півночі?

- А хороше те, що я там народився, - відповів журавлик. - Там моя Батьківщина. А без Батьківщини життя – не життя. Сказав те журавлик і полетів доганяти своїх товаришів.

- Скажіть, чому журавлик сумував у вирії? (Відповідь учнів.)

- Як ви зрозуміли назву цього оповідання? (Відповідь учнів.)

(Діти прикріплюють малюнок журавля до контуру карти України)

Учень. На білому світі є різні країни,

А в них – і ліси, і лани...

Та тільки одна на землі Україна,

А ми – її доньки й сини.

Усюди є небо, і зорі скрізь сяють,

І квіти усюди ростуть...

Та тільки одну Батьківщину я маю,

Її Україною звать.

Моя Україно, тебе я кохаю –

Тут дім мій, тут друзі живуть.

Тут мовою рідною пісня лунає

І мальви по селах цвітуть.

Учитель. Кожна людина має свою сім'ю, родину. Це її маленька батьківщина. Коли скласти ці маленькі батьківщини, то вийде одна велика батьківщина-родина. І наш рідний дім, і наша прекрасна школа, і наше чудове місто, і наша вулиця, і навіть та стежинка, якою ми поспішаємо до школи – це наша Батьківщина. Батьківщина – це земля, на якій народились і живуть ваші батьки.

Учень. У всьому світі кожен зна:

Є батьківщина лиш одна.

І в нас вона одна єдина –

Це наша славна Україна.

Вчитель. Давайте поглянемо на дошку. Яким красивим став контур нашої країни. Скільки символів, оберегів, рослин, квітів, птахів нам розповідає про наш чарівний край, про нашу рідну землю, нашу Україну.

Шануйте себе і свою родину, бережіть та примножуйте її красу нашої Батьківщини і завжди пам'ятаймо: «Хай в серці кожної дитини живе любов до України!»

III. Заключний етап

Учитель. На жаль сьогодні наша країна переживає тяжкий час. Ми є свідками буремних подій становлення нашої держави. Донедавна нам не вірилося, що серед нашого покоління є такі герої, як наші волелюбні предки, готові заради рідної землі, рідного народу покласти своє життя. А зараз ми всі стали свідками подвигу українських воїнів, які загинули від ворожих куль за Україну у наш час. І всіх нас переповнює гордість за рідну землю, яка породила справжніх патріотів! Тож ми впевнено стверджуємо, що наша молодь – достойне майбутнє нашої держави. Нам є чим гордитися і ким пишатися, бо «Народ мій є! Народ мій завжди буде!»

Учень: Щоб цвіла Україна моя,

*Ми даємо обіцянку нині
Вчитись так, щоб набуті знання
Знадобились моїй Батьківщині.*

Учитель. Шануйте себе і свою родину. Знайте, що
*«Наш клас – родина дружна і єдина,
Цікава, неповторна, гомінка,
Ми – часточка маленька України,
Ми річечка, а Україна – це ріка.
Нехай же наша дружна сім'я
На повний голос скаже:
«Так, це я - громадянин великої країни,
ім'я якої – славна Україна!»*

Діти, пам'ятайте, що ви - майбутнє нашої України. Тож будьте гідними своїх предків, любіть рідну землю, бережіть її мир і спокій, волю і незалежність, поважайте свій народ і його мелодійну мову.

Учень. *Всі ми хочемо жити у мирі,
Щоб здіймались у вись журавлі
І дитячі хай посмішки щирі
Завжди сяють на нашій землі!
Щоб не сліз не було, ані болю,
Щоб не чути нещадних гармат,
Щоб на нашу не випало долю
Ні страждань, ні воєнних утрат.
Щоб нас сонечко вранці будило,
Заколисували солов'ї,
Щоб зростали ми в мирі щасливо
І для нас гомоніли гаї.*

Учитель. У вас на партах лежать паперові голуби, які є символами миру. Візьміть їх до рук, прикріпіть до стрічечок повітряних кульок. Нехай вони полетять високо-високо в небо, і повідомлять про те що всі діти землі за мир в усьому світі. (Діти виходять на вулицю та відпускають кульки з голубами, промовляючи слова: **«МИ – ЄДИНА КРАЇНА, НЕРОЗДІЛЬНА, КРАСИВА, БОЖЕ, ЗБЕРЕЖИ ЇЇ НАМ!»**)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загарюк І.Д. Перший урок для учнів 3 класу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvitacv.com/attachments/article/28139/Загарюк>
2. Матоніна Р.Д. Україна – єдина країна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvitacv.com/attachments/article/28139/ЗОШ%2024%>
3. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://krasotkina.com/>

О.М. Руденко,
учитель-дефектолог Чигиринської
спеціальної школи-інтернату І-ІІ ступенів
Черкаської обласної ради

ТІЛЬКИ ОДНА НА ЗЕМЛІ УКРАЇНА

Урок для учнів 1-4 класів

МЕТА:

Формування ключових компетентностей:

- *вміння вчитися* – самоорганізовуватися до навчальної діяльності у взаємодії з іншими, проектувати стратегії своєї поведінки з урахуванням інтересів та потреб інших, продуктивно співпрацювати з різними партнерами в групі, проявляти ініціативу;

- *життєвої компетентності* – розуміти репліки співрозмовника, побудовані зі знайомого мовленнєвого матеріалу, давати відповіді на знайомі запитання до змісту малюнків, ілюстрацій, прослуханого чи прочитаного тексту (з допомогою вчителя, повторюючи за ним).

Формування предметних компетентностей:

- збагатити, поглибити, закріпити знання учнів з історії української державності, культури народу, його традицій;

- розвивати елементарні навички і вміння з усіх видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання і письма), забезпечення їх гармонійного розвитку;

- поглиблювати знання про нашу державу – Україну, формувати поняття «Батьківщина»; уявлення про столицю як головне місто країни, розширювати знання про рідний край; бажання пізнавати особливості природних умов рідного краю;

- сприяти самостійній активності, спостережливості, творчості; виховувати любов до рідного краю, формувати патріотичні почуття, бережливе ставлення до природи рідного краю.

Обладнання: зображення герба, прапора, вишиті рушники, зображення історичних пам'яток, калинові кетяги, виставка книжок про Україну, виставка дитячих малюнків до теми, казкові герої (Снігова Королева, українець Дем'яно, українка Мар'янка).

ХІД УРОКУ

I. Загальнокорекційний етап

1. Організаційна підготовка учнів до роботи

Учитель. *Доброго ранку травам росистим!*

Доброго ранку квітам барвистим!

Доброго ранку сонечку ясному!

Людям усім і усьому прекрасному!

- Діти, вітаю вас з початком навчального року.

Скінчилося літо, та скільки пригод неймовірних прожито! Походи до моря, веселі розваги, ігри та сонце, танці й забави.

Ви відпочили, засмагли, підросли, набралися сил щоб отримувати знання.

2. Нервово-психологічна підготовка учнів до уроку

Вправа « Даруємо добро»

Діти стають у коло, промовляють за вчителем вірш, виконуючи певні рухи.

Усміхнемось сонечку! (*підняли руки вгору, усміхнулисьь.*)

Здрастуй, дороге! (*помахали руками*)

Усміхнемось квіточці! (*присіли, уявили квіточку на підлозі, посміхнулисьь їй.*)

Хай вона росте! (*показали руками, як росте квіточка.*)

Усміхнемось дощику! (*підняли руки вгору, посміхнулисьь*)

Лийся, мов з відра! (*руки вгору-вниз, вгору-вниз*)

Друзям усміхнемося! (*посміхнулисьь сусідові справа, зліва*)

Зичим всім добра! (*простягли руки в сторони, узялись за руки, підняли всі разом руки вгору.*)

Вправа «Тісне коло»

(*Даючи ствердну відповідь на запитання, діти роблять невеликий крок вперед.*)

Хто скучив за товаришами по класу?

Кому довелося влітку?

Хто допомагав дорослим?

Хто любить слухати пісні?

Хто не забув, що ми – ввічливі школярки?

II. Основний етап

1. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Учитель. Сьогодні ми з вами поведемо мову про найдорожче серцю кожної людини. *Нехай тему нашої розмови вам підкажуть рядки вірша:*

На білому світі є різні країни,

Де ріки, ліси і лани.

Та тільки одна на землі Україна,

А ми її доньки й сини.

Усюди є небо, і зорі скрізь сяють,

І квіти усюди ростуть.

Та тільки одну Батьківщину ми знаєм.

Її Україною звать.

- Отож, сьогодні ми будемо говорити про Україну.

Сюрпризний момент

Діти, гляньте, нам хтось залишив листа (знаходимо конверт, на якому зображений українець - хлопчик Дем'яно).

Хто це? Ану, давайте подивимося, що ж в конверті? (*Читаю лист*)

Любі діти, Снігова королева викрала україночку - дівчинку Мар'янку. Збрала її у своє королівство. Хоче заморозити її серце, щоб вона не відчувала любові до України; щоб забула рідний край, мову, звичаї та традиції свого народу. Допоможіть повернути Мар'янку!

2. Підготовча частина.

Учитель. Діти, допоможемо? (*відповідь*) Ми здійснимо подорож просторами нашої держави. Мандруючи, будемо збирати квіти та плести віночок з багатств України, щоб Мар'янка побачила його і все згадала.

Та по дорозі нам траплятимуться труднощі, які ми обов'язково маємо подолати. Чи готові ви до цього? Тоді – вирушаймо!

3. Формуюча частина

Учитель. Щоб отримати першу квітку потрібно виконати такі завдання. Назвати геометричні фігури.

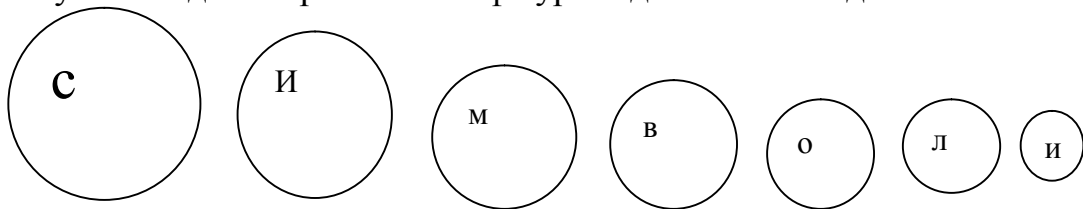
Учитель. Розмістити фігури за кольорами: 1- зелена, 2- жовта, 3- червона, 4- синя.

Прочитайте літери, які написані на фігурах. Яке слово утворилось? (*Київ*)

Київ — столиця України. За легендою, три брати — Кий, Щек і Хорив — та їх сестра Либідь були засновниками Києва. Від Кия пішла назва Києва, від його братів — гори Щекавиця і Хоривиця, від імені сестри — річка Либідь.

- Молодці! Ви отримуєте першу квітку.

- Наступне завдання: розмістити фігури від найбільшої до найменшої.

Учитель. Друга квітка - державні символи України. Кожна держава світу має свій герб, прапор та гімн. Це символ держави.

Гімн — це найголовніша пісня країни. Для гімну України написані слова, які виражають найсердечніші думки і прагнення нашого народу Гімн.

Слова палкі, мелодія вродлива,

Державний гімн ми знаємо усі.

Для кожного села, містечка, міста —

Це клич один з мільйонів голосів.

Це наша клятва, заповідь священна,

Хай чують всі — і друзі, й вороги,

Що Україна вічна, незнищенна,

Від неї ясне світло навкруги. (Н. Поклад)

Український прапор. Синь українського неба і золото незорих пшеничних ланів переніс наш народ на свій прапор. Кольори ці мають ще інше значення «мир» і «багатство», бо народ наш є мирний і трудолюбивий. Працею в поті чола здобував він славу рідній землі. Коли ж злі вороги порушували спокій народу, він ставав воїном. А синьо-жовтий прапор кликав до бою, перемоги.

Учениця. Наш народ має герб — тризуб. Це старовинний знак. Багато століть тому запровадив його в Україні київський князь Володимир Мономах. Княжий тризуб зображає старовинну зброю. Нею наші прадіди мужньо билися з численними ворогами, виборювали волю для свого народу. Якщо уважно подивитися на тризуб можна прочитати слово «воля».

У наш український віночок вплетемо ще одну квіточку наш Чигиринський край, козацька столиця.

А тепер попрацюємо пальцями.
Пальчику, пальчику,
Де ти бував?
Я з цим братом вліс ходив,
А з цим братом борщ варив,
З цим я кашки скуштував,
А з найменшим заспівав.

Учитель. З якою метою ми виконували всі ці вправи? (Готували руки до письма)

Зафарбуйте прапор України відповідними кольорами.

(Вчитель слідкує за виконанням завдання)

Ви допомогли отримати ще одну квітку.

З давніх-давен український народ славився не тільки працелюбністю, а і своїм талантом. Могли і пісню веселу чи сумну заспівати, і танець завзятий станцювати, і на народних інструментах зіграти, а коли ворог нападе – гідно захистити рідну землю. Додамо ще одну квітку українці –патріоти.

•Закресліть кожну другу букву.

О В Б Т Е Л Р И Е З Г М И (*обереги*)

Народним символом українців є батьківська хата і святий хліб, вишитий рушник і материнська пісня, верба і калина, хрещатий барвінок, дивовижна писанка, вірний своєму краю лелека. Всі вони — наші давні і добрі обереги.

Щоб отримати наступну квітку, потрібно бути дуже уважним. Бо квітка ця особлива – це наша мова.

Гра «Слухай і почуй» з використанням кінезіологічних вправ.

Інструкція: учням пропонується уважно слухати слова, які промовляє вчитель, і виконувати відповідну дію.

1) Учні повинні плескати в долоні щоразу, коли почують назву дерева.

Увага! Почали! Собака, потяг, дуб, ворона, верба, підручник, калина, оцінка, трактор, пшениця, зошит, лікар, тигр, крейда.

2) Учні клацають пальцями, коли чують назву свійської тварини.

Увага! Почали! Колобок, стежка, кіт, корова, вікно, кінь, гриб, коза, літак, курка, лев, держава.

3) Учні потирають долонями, коли чують назву професії.

Увага! Почали! Кухар, продавець, вчитель, автобус, садівник, прибиральник, машина, перукар).

4) Молодці! Ваша нагорода.

Фізкультхвилинка

Один, два — усі піднялись,

Повернулись, похитались.

Три, чотири — руки вгору,

В сторони і вгору знову

П'ять, шість — опустили,

І швиденько всі присіли.

Сім, вісім — всі малята
Стрибають, як жабенята.
Дев'ять, десять, — рівно стали
І за парти посідали.

Наступна квітка – це головний закон України (Конституція) - правила, за якими живуть українці. Щоб отримати її давайте пригадаємо правила для школярів. *(Відповіді дітей)*

III. Заключний етап

Учитель. Ось ми і зібрали 7 чарівних квіток, як 7 кольорів веселки, щоб Мар'янка побачила їх і все згадала. Бо це найдорожче серцю кожного українця. Давайте пригадаємо, що це за квіти .

(Київ, державні символи України, обереги, українці – патріоти, Чигиринський край, мова, головний закон України (Конституція).)

З квітів зробимо вінок. Як міцно переплетені квіти у вінку, такими ж дружними повинні бути і ми – українці. Пам'ятаймо, що ми єдина країна, єдиний народ. А ви, діти, – майбутнє нашої держави. Тож своїми знаннями, працею, здобутками збагачуйте її. Будьте гідними своїх предків, любіть рідну землю, бережіть волю і незалежність України, шануйте свій народ і нашу солов'їну мову. Незважаючи на усі негаразди, ми прагнемо одного – спокою, миру та чистого блакитного неба над головою.

Які завдання вам сподобались найбільше?

Які були складними?

Створення установки на відпочинок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грицина Г.М. Горнись до тебе, Україно! Сценарії виховних заходів. / Г.М. Грицина. – Тернопіль: МЕДОБОРИ, 2004. – 60 с.
2. Римар Л.М. Дітям про державну та народну символіку України. / Упорядник Л.М. Римар. – Харків: Основа, 2004. – 84 с.
3. Шелестова Л. Класному керівнику. Виховні години / [упоряд.: Л. Шелестова, Н. Чиренко, Н. Чернякова]. – Київ: Шкільний Світ, 2011. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
4. Інтерактивні методи навчання: теорія і практика впровадження [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://shkola.ostriv.in.ua/>

Ю. О. Білоног,
учитель початкових класів комунального
закладу «Черкаський навчально-реабілітаційний
центр «Країна добра» Черкаської обласної ради»

**МИ ЛЮБИМО ЇЇ, ЗАХОПЛЮЄМОСЯ НЕЮ І ЛЮБОВ ДО НЕЇ
БЕРЕЖЕМО У СВОЇХ СЕРЦЯХ**

Урок для учнів 2 класу

МЕТА:

Формування ключових компетентностей:

- *вміння вчитися* – самоорганізовуватися до навчальної діяльності у взаємодії з іншими, проектувати стратегії своєї поведінки з урахуванням інтересів та потреб інших, продуктивно співпрацювати з різними партнерами в групі, проявляти ініціативу;

- *життєвої компетентності* – розуміти репліки співрозмовника, побудовані зі знайомого мовленнєвого матеріалу, давати відповіді на знайомі запитання до змісту малюнків, ілюстрацій, прослуханого чи прочитаного тексту (з допомогою вчителя, повторюючи за ним).

Формування предметних компетентностей:

- збагатити, поглибити, закріпити знання учнів з історії української державності, культури народу, його традицій;

- розвивати елементарні навички і вміння з усіх видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання і письма), забезпечення їх гармонійного розвитку;

- поглиблювати знання про нашу державу – Україну, формувати поняття «Батьківщина»; уявлення про столицю як головне місто країни, розширювати знання про рідний край; бажання пізнавати особливості природних умов рідного краю;

- сприяти самостійній активності, спостережливості, творчості; виховувати любов до рідного краю, формувати патріотичні почуття, бережливе ставлення до природи рідного краю.

Обладнання: контуром зображена територія України, зображення частин України, таблички для глобального читання мовних одиниць.

ХІД УРОКУ

I. Загальнокорекційний етап

1. Організаційна підготовка учнів до роботи

Учитель. Доброго дня, мої маленькі українці. Сьогодні розпочинається наша подорож, яка буде тривати багато років, і розпочнемо ми її з вами мандрівкою захопливими і найпрекраснішими куточками країни. Багато тисяч років тому в центрі Європи розпочала своє життя маленька дівчинка на ім'я Україна. Була вона добра, ласкава, щира і привітна, готова всім допомогти. Співала вона так гарно, що здавалось — неначе то соловейко співає. Маленькі діти і молодь прагнули бути з нею разом. А вона розповідала діточкам про чудові речі, співала їм українські пісні і тим вливала любов до України й українського народу в їхні юні душі.

II. Основний етап

1. Підготовча частина

До класу входить Україна, маленька першокласниця під музику.

Українка. *На білому світі є різні країни,*

Де ріки, ліси і лани...

Та тільки одна на землі Україна,

*А ми її доньки й сини.
Усюди є небо, і зорі скрізь сяють
І квіти усюди ростуть...
Та тільки одну Батьківщину ми маєм –
Її Україною звать.*

2.Формувальна частина

Гра-подорож «Куточки моєї України»

Учитель: Розпочинаємо нашу подорож найчарівнішими куточками України. Діти, як ви думаєте, яким транспортом можна подорожувати Україною? (потягом, пароплавом, автобусом, літаком...).

Хто знає, в якій частині України ми проживаємо, звідки ж розпочнеться наша подорож?

- Молодці, ми з вами проживаємо в центральній частині України!

Розпочнемо ми нашу подорож найбільшою річкою України. Дітки, хто знає, як вона називається?

- Молодці, ця річка має назву Дніпро!

Сідаємо на наш пароплав і починаємо мандрівку на південь України.

Звуки пароплава. Діти імітують рухи пароплава.

Учитель. Ми з вами прибули на південь України.

Демонструє картинки та відеофрагмент, на яких зображені Чорне і Азовське моря.

Відеопосилання: <https://www.youtube.com/watch?v=1Rd2nLZICaA>

Учитель. Чорне та Азовське моря омивають південну частину України. У Чорне море впадає близько п'ятнадцяти річок і мешкає близько 2,5 тис. видів тварин. Азовське море є самим мілким морем у світі.

Дітки, ми з вами побували у південній частині України. Розміщуємось зручно на нашому пароплаві і повертаємось в центр України.

Їдемо в наступну мандрівку на західну Україну. Як ви гадаєте, яким видом транспорту ми туди можемо дістатись?

- Молодці, дітки, правильно, потягом.

Звуки їдучого потяга. Діти імітують рухи потяга.

- Ми з вами прибули на західну Україну, де у вікно нашого потяга бачимо гори і полонини.

- Вчитель демонструє картинки гір та полонин.

Учитель. Найвища гора – Говерла. Весною, недалеко від Рахова, можна побачити квітучу долину нарцисів. На схилах та на вершинах гір розташовані пасовища (луки) . Гори Карпати – справжня перлина, створена природою на полотні ландшафтного різноманіття південного заходу України. Це край казкової краси гірських пейзажів, щедро вмитий кришталевою водою цілющих джерел.

<https://www.youtube.com/watch?v=BO2UmY4WtD8>

<https://www.youtube.com/watch?v=eapD27jmgio>

Фізкультхвилинка

<https://www.youtube.com/watch?v=t7FLa2FF2AI>

Учитель. Дітки, ми з вами побували у західній частині України. Розміщуємось зручно на нашому потязі і повертаємось в центр України.

Їдемо в наступну мандрівку на північ України. Як ви гадаєте, яким видом транспорту ми туди можемо дістатись?

Молодці, дітки, автобусом.

Звук їдучого автобуса. Діти імітують рухи автобуса.

Учитель. Ми з вами прибули до північної України. Вчитель демонструє картинки лісів та луків.

На півночі України на піщаних ґрунтах ростуть соснові ліси (бори). Великі площі займають луки, які вражають розмаїттям квітучих трав. На цій частині України знаходиться 610 заповідників. Також є багато річок, озер, боліт.

Дітки, ми з вами побували у північній частині України. Розміщуємось зручно у нашому транспорті і повертаємось в центр України.

Дітки, нажаль єдина частина нашої України, якою ми з вами не зможемо помандрувати – це схід України.

На сході України склалась непроста ситуація. Зараз там українські солдати захищають кордони нашої держави і діткам туди не можна. Але ми з вами пригадаємо, чим славиться схід нашої країни.

<https://www.youtube.com/watch?v=U3i8rF2m2BI>

У надрах землі знаходиться дуже багато корисних копалин. Вони залягають в землі на різній глибині, а можуть знаходитися і на поверхні. Для їх добування риють відкриті кар'єри, будують шахти.

А зараз, дітки, у нас залишилась ще одна частинка України, до якої ми зараз помандруємо. Я пропоную продовжити нашу подорож автомобілем. Як ви вважаєте ми можемо відвідати центральну Україну на цьому виді транспорту? Сідаємо всі в наші автомобілі.

Звук їдучого автомобіля. Діти імітують рухи автомобіля.

- Ми з вами зараз прибули до центральної України.

Демонстрація картинок.

Учитель. У центрі України знаходиться столиця нашої батьківщини – місто Київ. Київ - це серце України, дуже велике і гарне місто.

<https://www.youtube.com/watch?v=TUgMhLl8OiI>

Також центральна Україна багата своїми родючими землями, на яких вирощують різні культури – жито, пшениця, ячмінь, буряк, кукурудза та інші.

III. Заключний етап

На цьому наша з вами мандрівка закінчується. Ми побували в усіх куточках України, пригадали, який чарівний і багатий наш край. Насправді, щоб об'їхати Україну, побувати у всіх її куточках, адже їх безліч, потрібно

дуже багато часу. На сьогоднішній нашій мандрівці ми побачили, що багатство та краса рідного краю безмежні. Зверніть увагу на дошку, кожна частинка України має свої багатства, свою красу.

Ми любимо її, захоплюємося нею і любов до неї бережемо у своїх серцях. І доки ця любов буде жити в наших серцях, Україна буде жити вічно. У кожного з вас на столиках є маленькі сердечка, в які ви вклали любов і тепло до своєї Батьківщини. Тож давайте зараз разом з вами поділимося ним з нашою Україною.

Діти по черзі виходять до дошки і по контуру України прикріплюють серця.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коновалова М.В. Виховні заходи в початкових класах / М.В. Коновалова. – Вид. група «Основа», 2015.-110 с. – Б-ка журн. «Початкове навчання та виховання»; Вип.5
2. Михайленко Л.В. Найцікавіше про Україну: Ілюстроване енциклопедичне видання. / [Михайленко Л.В., Реброва І.М., Сушко В.А., Лагунова Т.І.] – Харків: Торнадо, 2007.-96с.

К. Г. Листопад,

учитель початкових класів Ладижинської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату Черкаської обласної ради

ВІТЧИЗНА ЯК МАТИ У СВІТІ ОДНА

Урок-бесіда для учнів 2 класу

МЕТА:

Формування ключових компетентностей:

- *вміння вчитися* – уважно слухати, розуміти і виконувати завдання й ілюстрації вчителя, що стосуються виконання навчальних дій;
- *життєвої компетентності* – давати відповіді на знайомі запитання до змісту малюнків, ілюстрацій, прослуханого чи прочитаного тексту (з допомогою вчителя, повторюючи за ним).

Формування предметних компетентностей:

- збагатити, поглибити, закріпити знання учнів з історії української державності;
- розвивати мовлення, увагу, мислення, пам'ять;
- поглибити знання учнів про нашу державу – Україну, продовжувати ознайомлення учнів з національними символами України; формувати національну свідомість школярів;
- сприяти розумовому, моральному, соціокультурному та естетичному розвитку особистості.

Обладнання: карта України, зображення Державного прапора і герба України, плакат, на якому посередині приклеєна карта України, на столі на вишитому рушникові хліб, на партах кольоровий папір і ножиці, записи пісень, малюнки дітей.

ХІД УРОКУ

I. Загальнокорекційний етап

1. Організаційна підготовка учнів до роботи

Учитель. Дорогі діти, У світі немає нічого вищого, найдорожчого, як рідна Вітчизна. Ми живемо з вами у вільній і незалежній державі, яка зветься Україна. І ви, діти, і всі дорослі є громадяни України.

Сьогодні ми поговоримо про те, що нам слід зробити для своєї Батьківщини, щоб вона процвітала, щоб жилося нам щасливо в рідному краю. Я впевнена, що в кожного учня по всій нашій Вітчизні, від найменших першокласників до вже дорослих випускників, світиться у серденьку безмежна любов до милої, дорогої і рідної України, нашої Батьківщини. Кожен любить свою Україну, бажає їй добра, старається стати справжнім патріотом і громадянином своєї Вітчизни.

II. Основний етап

1. Підготовча частина

Учитель. Україна – це наш рідний край, наша дорога і мила Вітчизна, земля, де ми народилися, уперше побачили і пізнали світ, почули колискову пісню, рідну мову, відчули любов і ласку – це наша найдорожча у світі Батьківщина. Вона для кожного з нас одна, як мама. Бо як писав видатний поет, патріот і мужній громадянин Василь Симоненко:

Можна все на світі вибирати, сину.

Вибрати не можна тільки Батьківщину.

Лунає пісня «Лебеді Материнства»

Учитель. Діти, ми дуже любимо нашу Україну, бо тут ми народилися, вперше зіп'ялись на ноги і пішли у світ тими стежками, які простягаються від рідного порогу у широкий світ.

Для кожної людини наймиліша та земля, де вона народилася і виросла. Недарма ж у народі кажуть: «Добре тому, хто в своєму дому». Бо в своєму рідному краю кожна травинка людині допомагає, кожна квіточка дарує усмішку, кожна пташечка співає тільки для тебе. І як говорить народне прислів'я, що «Людина без Вітчизни, що соловей без пісні».

І куди б не закинула доля людину, але вона завжди згадує свою рідну землю, тужить за рідним краєм.

У народі кажуть, що в рідній хаті і стіни допомагають. І це правда. У себе вдома людина впевнена в собі, відчувається вільною, сміливою і сильною. А чому? Тому що навколо рідні люди, батько, мати, братики, сестрички, родичі, друзі, які так само думають, знають ті ж традиції, ту ж історію, звичаї.

2. Формувальна частина

Учитель. Рідна земля, як мати – добра, щира, мила. Вона готова захистити кожного з нас. Але й людина у свою чергу має бути готовою захистити рідну землю, бути справжнім патріотом своєї Батьківщини.

Ви вже зараз можете виконувати посильну працю на благо Вітчизни: добре вчитись, садити дерева і квіти, сади, парки та ліси; стежити за чистотою свого села чи міста; розчищати джерельця, струмочки, щоб річки були повноводні, а повітря свіже і всім дихалося вільно у рідному краї.

Бо рідний край – це наша Україна,

*Найкраща в світі, дорога земля.
Для нас вона, як матінка – єдина,
Її ліси, озера і поля.*

Ви всі маєте гартувати своє тіло і волю, бути міцним і витривалим, щоб захищати свою землю.

*От виросту, та в армію піду,
І буду захищати Україну!
Вітчизно рідна, я не підведу!
І в роги я не пущу на Батьківщину.*

Діти, багато є різних країн. Кожна з них має свою територію – землю, свою мову, культуру, історію і свої символи. Ось погляньте на карту. Це територія нашої України, яка також має свою землю, мову, культуру, історію, звичаї, традиції і Державні символи.

Кожна країна має свою столицю.

- А як називається столиця нашої країни?

- Так, ось столиця України – чарівний і квітучий Київ (*показую на карті*).

- А які ж Державні символи України? (відповіді дітей)

- Так, В Україні ще з давніх-давен існував такий знак – тризуб. У багатьох переказах, історичних пам'ятках тризуб означає єдність трьох сил: мудрості, любові, сили. А ще говорять, що тризуб є символом основи життя, а життя дається людині від батька і матері. Отже, три стрижні тризуба – це батько, мати і дитя.

Діти з пазлів складають зображення герба.

- А що зображено на цьому малюнку? (відповіді дітей)

- Так, це Державний прапор України.

- Якого кольору наш прапор? Що ж означають ці кольори? (відповіді дітей)

- Так, жовтий – то колір пшеничного поля, колір хліба, зерна, що дарує життя всьому живому на землі. А ще це колір сонця, без ласкавих променів якого не дозрів би хліб – символ достатку.

- Синій колір – то колір чистого мирного неба і води. Наш прапор – це пшеничне поле під синім небом. І називають його синьо-жовтим прапором, бо кольори на всіх прапорах прийнято читати згори вниз.

Лунає пісня «Україно, Україно!»

3. Систематизація й узагальнення знань

Учитель. Скажіть мені, діти, ви любите співати, слухати музику? Я гадаю, що, мабуть, немає людей, як не любили б пісні. Пісні супроводжують людей усе життя. Ще коли ви були маленькі, матусі співали вам колискові пісні. Пісні є різні – веселі, сумні, жартівливі. А кожна країна має свою найголовнішу урочисту пісню – Гімн. Цією піснею розпочинається день, вона звучить під час урочистих подій, під час проведення міжнародних спортивних змагань. Під час звучання Гімну прийнято вставати і слухати його з повагою.

Руку слід класти на серце. Давайте ж прослухаємо Гімн України (*звучить Гімн*).

Учитель. У нашої України є ще один символ, без якого не обходиться жодна подія в житті людини: на родини, хрестини, весілля, зустрічі дорогих гостей, проводи людини в останню дорогу. Ви здогадалися, що це хліб. Ось на вишитому рушникові лежить духмяний хліб – основа людського життя, символ достатку і процвітання народу. Нумо поміркуємо, скільки праці вкладено у цей хліб, скільки душі, розуму, серці, мудрості і щедрості людської. І ось лежить хлібина на вишитому рушникові. Це символ любові і достатку, щедрості і щирості української душі, щоб було у нас більше добрих друзів у світі, щоб ніхто не знав страшного голоду, такого, який колись зазнали наші люди.

III. Заключний етап

Учитель. Діти, ми виготовимо квіти любові для милої і рідної України (*діти з кольорового паперу вирізають квіти*).

А тепер своєю квіточкою ви уквітчаєте карту України, щоб наша рідна Батьківщина процвітала, була вільно, незалежною нині і повсякчас, і навіки вічні. Давайте помандруємо разом з піснею по нашій мальовничій Україні, розглянемо її красу і неповторність.

Демонстрація відеоролика «Моя Україна»

Учитель. Діти, я хочу вам показати малюнки, які ви старанно малювали під час відпочинку в шкільному таборі. А на малюнках ваш дім і двір, криниця чи вулиця, на якій ви живете – це ваша мала Батьківщина, це куточок нашої рідної України, яку ви дуже любите. Хай вам світить тепле сонечко, завжди легкою буде ваша дорога, щоб ви були, здорові, щасливі, щоб у синьому небі України завжди був мир, а поміж людьми панувала любов та злагода.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ілюстрації [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://yandex.ua/images/search>
2. Вірші про вишиваний рушник, вишиванку [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://megaznaika.com.ua/raskraska-masha-5.html>
3. Загадки про природу [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://megaznaika.com.ua/labiruntu-7.html>

Н. М. Стецюра,
учитель початкових класів Вільшанської
спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату
I-II ступенів Черкаської обласної ради

«ЛЮДИНА БЕЗ ВІТЧИЗНИ, ЩО СОЛОВЕЙ БЕЗ ПІСНІ»

Урок для учнів 3 класу

МЕТА:

Формування ключових компетентностей:

- *вміння вчитися* – висловлювати свої почуття, відповідати на прості запитання за змістом прочитаного і пояснювати ілюстрації, уважно слухати, розуміти і виконувати завдання й інструкції вчителя;

- *життєвої компетентності* – з допомогою та під контролем учителя брати участь у бесіді та колективній роботі, орієнтуватися в книжці з допомогою вчителя, давати відповіді на знайомі запитання до змісту малюнків, ілюстрацій, прослуханого чи прочитаного тексту (з допомогою вчителя, повторюючи за ним).

Формування предметних компетентностей:

- збагатити, поглибити, закріпити знання учнів з історії української державності;

- розвивати мовлення, увагу, мислення, пам'ять, пізнавальний інтерес до прислів'їв;

- виховувати патріотичні почуття, організованість;

- сприяти розумовому, моральному, соціокультурному та естетичному розвитку особистості.

Обладнання: мультимедійна дошка (ноутбук), диск, відеозапис, мапа України, мікрофон, презентація про Україну, державна символіка, паперові квіти, кольорові олівці, український віночок, паперове серце.

ХІД УРОКУ

I. Загальнокорекційний етап

1. Організаційна підготовка учнів до роботи

Учитель. *Сьогодні свято завітало в школу,*

Бо перше вересня, і пролунав дзвінок.

Змушнілі, сонцем зласкані у літку,

Ми розпочнемо Перший наш урок!

2. Нервово – психічна підготовка учнів до уроку

(активізація уваги, сприймання, мислення)

- Дорогі діти, гості! Вітаю вас із Днем Знань – чудовим і радісним святом.

Ось і промайнуло веселе і тепле літечко, закінчилися канікули. Ви, дітки, підросли, відпочили. І знову прийшли до школи. Тепер ви вже третьокласники. Вітаю вас, діти, з початком навчального року.

II. Основний етап

1. Підготовча частина

Вірш «Моя Україна» (учитель пропонує переглянути відеозапис).

Учитель. - Про що вірш? (Про Україну)

- А що таке Україна? (Наша Батьківщина)

- В який одяг одягнена дівчинка? (Український)

- Якою мовою звучав вірш? (Українською)

- Як називають народ, що живе в Україні? (Українці)

- Чи любите ви свою Батьківщину?
- Чому ви її любите?
- А як ви думаєте, чим людина відчуває любов?
- Так, ми всім серцем любимо свою землю. Давайте кожний з вас із своїх долоньок складе серце.

2. Повідомлення теми, мети й завдань уроку

Учитель. Діти, наш Перший урок буде присвячений дорогій Батьківщині, милій Україні. І тема нашого уроку

«З Україною в серці». Сьогодні на уроці ми розширимо свої знання про Україну, пригадаємо символи нашої держави, проймемося духом любові до рідного краю, зрозуміємо, як ми любимо свою Батьківщину і чому.

Вправа «Мікрофон»

- Назвіть столицю України.
- Яка найбільша річка, що протікає по території України?
- Як зветься гори в Україні?
- Які моря омивають береги України?
- Назвіть державні символи України.

3. Уточнення й доповнення матеріалу, корекція сформованих знань

Робота біля класного куточка «Державні Символи України»

Учень. *Синьо-жовтий прапор маємо.*

Синє небо, жовте – жито;

Прапор цей оберігаймо,

Він святиня знають діти.

Учитель. - *Що означає синє небо?*

- *А що жовтий?*
- *Що таке Гімн?*
- *Коли він звучить?*
- *Що означає Тризуб? (Зашифроване слово «воля»)*
- *А що таке воля?*

- Щоб наша країна розвивалася, міцніла, вам необхідно добре вчитися. А, щоб була вільна, то треба воїнам захищати свою рідну землю. В даний час на Сході України ідуть бойові дії, а військові захищають рідну землю від ворогів, які хочуть її захопити. Захищають, бо всі ми хочемо жити під мирним, світлим небом і бути вільними.

- Ось, діти, серце нашого класу (Вирізане з картону і розфарбоване у синьо-жовтий колір). Це серце є символом любові до батьківщини та до наших захисників. Давайте на ньому кожний з вас напише побажання нашим воїнам. А потім ми його передамо для них.

Фізкультхвилинка Рухлива гра «Передай віночок»

- Діти, чим голова дівчинки, яка декламувала вірш, була прикрашена? (Українським віночком).

- А зараз пограємо у гру. (Діти стають у коло і під веселу українську мелодію передають віночок один одному. Коли музика зупиняється, дитина, у чийх руках опинився віночок, виходить на середину, обирає собі пару і танцюють довільні рухи. Решта дітей плескає в долоні).

4. Систематизація й узагальнення знань

Учитель. - Що зображено на дошці? (Мапа України)

- Зараз ми сплетемо віночок з квітів любові для милої і рідної України та прикрасимо мапу України, щоб наша рідна Батьківщина процвітала, була ще красивішою. (Діти розфарбовують кольоровими олівцями готові квіти вирізані з білого паперу і прикрашають у формі серця навколо мапи з допомогою вчителя).

Учитель демонструє презентацію про Україну.

На мультимедійній дошці (ноутбуці) з'являються ілюстрації, а учні називають, чим багата наша земля.

Ліси, сади, гори, річки, поля).

5. Перевірка знань, умінь і навичок

Гра «Продовж далі» (робота у групах)

Учитель читає початок прислів'я, а діти продовжують його.

Потім пояснюють, як вони розуміють це прислів'я.

Без верби та калини (нема України).

Люби і знай свій (рідний край).

Людина без Вітчизни, що соловей (без пісні).

Україно рідненька, як батько (і ненька).

- То як ми любимо свою рідну землю? (Відповіді дітей)

III. Заключна частина

Гра «Я дай інтерв'ю» (вчитель тримає у руках мікрофон і бере інтерв'ю у дітей).

- Яка була тема нашого уроку?

- То як ми любимо Україну?

- Що найбільше запам'яталось на уроці?

- А зараз від вас найщиріші побажання для рідної країни.

- Я хочу щоб в Україні не було війни!

- Я хочу, щоб ви всі були щасливі і веселі!

Учитель. І на останок давайте послухаємо пісню про Україну, станемо в коло, виконуючи рухи. (Звучить пісня у виконанні О.Вінника «Перлина Україна», вчитель показує прості рухи, а всі за ним повторюють).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарчук Г.М. Виховні години. На допомогу класному керівнику. / Г. М. Бондарчук, М. М.Тимочків. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 72 с.
2. Ілюстрації [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://www.google.com.ua/search>

О. В. Святенко,

вчитель-дефектолог Вільшанської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату І-ІІ ступенів Черкаської обласної ради

З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ

Урок-подорож для учнів 4 класу

МЕТА: Формування ключових компетентностей:

- *вміння вчитися* – відповідати на прості запитання за змістом прочитаного і пояснювати ілюстрації, уважно слухати, розуміти і виконувати завдання й інструкції вчителя;

- *життєвої компетентності* – з допомогою вчителя намагатися читати слова і прості речення з доступних текстів, дотримуватися розділових знаків і потрібної інтонації, давати відповіді на знайомі запитання до змісту малюнків, ілюстрацій, прослуханого чи прочитаного тексту (з допомогою вчителя, повторюючи за ним).

Формування предметних компетентностей:

- закріпити **розуміння** єдності і цілісності України, розширити знання про рідну землю, красу рідного краю; викликати інтерес до пізнання своєї Батьківщини;

- розвивати елементарні навички і вміння з усіх видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання і письма), пізнавальну діяльність, мислення;

- виховувати громадянські та патріотичні якості особистості, почуття гордості за власну державу, повагу та доброзичливе ставлення до народу, його історії;

- сприяти розумовому, моральному, соціокультурному та естетичному розвитку особистості.

Обладнання: карта України, конверти, гра «Плутанка», ілюстрації Києва, ілюстрації «Мальовнича Україна», відеоролик О. Заяць «Це моя Україна», кросворд «Україна», мікрофон, уривок вірша «Незалежна і єдина» Н. Козленко.

ХІД УРОКУ

I. Загальнокорекційний етап

1. Організаційна підготовка учнів до роботи

Учитель. *Що то, діти, за країна –*

Неба синього блакить,

На ланах у серпні жито

Стиглим золотом блищить?

Люди мудрі, працьовиті

У країні тій живуть.

На чуже не зазіхають

І свого не віддадуть.

II. Основний етап

1. Підготовча частина

Учитель. Діти, сьогодні у нас незвичайний урок. У кожного з вас на парті лежить конверт. Відкрийте його і подивіться, що там знаходиться. Так – це

зображення сердечка. В кожній людині є серце. Це її головна частинка. Наше серце може любити і ненавидіти, сміятися і плакати, радіти і співчувати. Ви запитаете як це може бути? Коли нам весело - з нами сміється і співає наше серце, коли ми бачимо людську біду – наше серце співчуває і плаче, коли ми любимо, то любимо серцем. А кого, або що ми можемо любити? Так, тата і маму, бабусю і дідуся, всіх рідних людей. Місто і село, де ми народилися і живемо. А як ми можемо сказати одним словом. Що це все? Так, це наша Батьківщина. Як же вона називається? (Україна) А ми хто з вами? (українці) Чи любите ви Україну?

Сьогодні ми з вами здійснимо мандрівку, а куди ви дізнаєтесь, коли розплутаете плутанку в яку заплуталось ось це сердечко. А допоможуть вам у цьому ваші маленькі сердечка і цифри зображені на них.

2. Повідомлення теми, мети уроку

Гра «Плутанка»

Діти викладають тему уроку із сердечок і з'єднують їх жовтими та блакитними стрічками.

Учитель. Отже ми помандруємо Україною і побачимо яка славна, красива і могутня наша Батьківщина. Подивіться на мапу нашої країни. Зверніть увагу як бережно обіймають її людські руки. Як ви думаєте, чи не наших це воїнів руки, які зараз захищають нашу неньку Україну від ворогів? (Робота з мапою України).

3. Формувальна частина

Перша зупинка «Легенди рідного краю»

Учитель. А почнемо ми свою подорож із минулого нашого народу, адже без минулого не може бути майбутнього.

Легенда про Україну

Спочатку Бог розселив людей по всьому світу і кожному народу дав землю. Коли Бог роздав усю землю до нього підійшов чоловік і попросив наділити і його клапчиком землі. Але у нього вже нічого не було. Чоловік дуже засмутився. Йому стало жаль чоловіка і він віддав йому ту землю, яку залишив для себе. Богом дана земля є святою і рідною. Для українців такою землею стала Україна. Вона створена і викохана цілим поколінням наших предків, які зберегли для нас нашу мову, традиції та звичаї, нашу неповторну природу. Люди наші доброзичливі, щедрі, працьовиті.

Друга зупинка нашої подорожі «Міста України»

Учитель. Ми вже говорили що у кожній людині є серце. А як ви вважаєте, що є серцем нашої рідної України? Так, це її столиця – Київ. Ми з вами читали легенду про виникнення міста. Давайте її з вами пригадаємо. А допоможе нам у цьому вірш О.Олеся.

«Де стоїть наш Київ»

Над Дніпром широким, вільним,

Де луги й степи цвіли,

Наші прадіди поляни

*Оселились і жили.
Де стоїть тепер наш Київ,
Там була сама гора.
Жив там перший Кий з Хоривом,
Щек та Либідь – їх сестра.
Над самим Дніпром на горах,
Огороджений з боків
Ровом, мурами, валами,
Київ виріс і розцвів.*

- То хто ж заснував Київ? (Демонстрація ілюстрацій міста)

Учитель. *«Київ – серце України»*

*Київ – серце України
І найстарше місто в світі.
Хоч пройшов усякі зміни,
Гарний і в зимі, і в літі.
Там церкви золотобанні,
А в них дзвони сріблом куті,
Як задзвонять на світанні,
То на всю Україну чути (Р. Купчинського).*

Але на нашій українській землі дуже багато славних міст цікавих своєю історією та красою. (Робота з ілюстраціями).

Наступна зупинка «Фізкультхвилинка»

Учитель. *Ми мандруєм, ми мандруєм,
Україною крокуєм.
Ось побачили Карпати:
Як вершину нам дістати?
Заглядаємо в озерця –
Не торкнутися нам дна!
Так ми довго – довго йшли
І на зупинку ми прийшли*

Зупинка «Мальовнича Україна»

Учитель. Ми можемо пишатися мальовничою природою, родючою землею, прекрасними краєвидами рідної країни. Щасливі ми і горді тим, що народилися і живемо на такій чудовій і багатій мальовничій землі – у нашій славній Україні. Тут жили наші прадіди, діди, тут живуть наші батьки, тут живемо і ми з вами. Це велика, багата і прекрасна країна Україна – це безкраї лани пшениці, квітучі поля, вишневі сади. Це гори Карпати, це широкий Дніпро – Славутич, що несе свої води в Чорне море. (Робота з ілюстраціями).

Інтерактивна творча вправа «Мікрофон» «Скажи своє слово про Україну» (робота у «Колі»).

Учитель. - Розкажіть, якою ви хочете бачити нашу державу. Що для неї можете зробити сьогодні?

Зупинка «Видатні люди України»

Учитель. *Благословенна хай буде година*

І та хата, і село,

Що Україні принесло

З великих найбільшого сина. (І. Я. Франко)

- Про якого сина йдеться у вірші?

- Тарас Григорович Шевченко, великий Кобзар – так називають його люди.

Геніальний син українського народу прославив Україну на весь світ.

- А де ж народився Т. Г. Шевченко?

- Так, народився він тут на нашій славній Черкащині. І недарма біля нашої школи стоїть пам'ятний знак великому поету. А чому саме тут його поставили? Бо на території нашої школи знаходився маєток пана Енгельгардта, де служив козачком маленький Тарас.

- Чому його називають великим Кобзарем українського народу?

- Як називається збірка віршів Т. Г. Шевченка?(Демонстрація ілюстрації пам'ятника)

Учитель. Але не тільки цим славиться наша Вільшанська земля. На території селища є пам'ятник борцеві за свободу українського народу Максиму Кривоносу. (Демонстрація ілюстрації пам'ятника)

Зупинка «Цікавих кросвордів»

Батьківщина багато означає для кожного з нас. Це, передусім, місто або село, де ви народилися. Рідним краєм ми називаємо місце, де минуло наше дитинство. Батьківщиною українці називають Україну – країну, у якій разом живуть. Ось ми і перевіримо чи є Україна у вашому серці? Та що ви знаєте про неї.

Кросворд «Україна»

1. Дерево – символ мужності, сили на Україні. (Дуб)
2. Найвищі гори України. (Карпати)
3. Подарунок матері дітям, яких проводжають у далеку дорогу. (Рушник)
4. Книга Т. Г. Шевченка, що прославила його на весь світ. (Кобзар)
5. Головне місто України. (Київ)
6. Кущ – символ України. (Калина)
7. Як ще називають річку Дніпро? (Славутич)

1	д	у	б						
	2	к	а	р	п	а	т	и	

				З	р	у	ш	н	и	к	
4	к	о	б	з	а	р					
		5	к	и	ї	в					
6	к	а	л	и	н	а					
		7	с	л	а	в	у	т	и	ч	

Зупинка «Талановита Україна»

Ось і закінчується наша мандрівка Україною. На цій зупинці ми переглянемо відеоролик О. Заєць «Це моя Україна». Зверніть увагу який талановитий український народ, яка прекрасна і щедра наша земля, які працьовиті люди живуть в Україні.

III. Заклучний етап

- Чи сподобалась вам наша подорож?
- Що нового дізналися?
- То яка ж наша країна?

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Олефіренко Г. Мистецтво збуджує інтерес до знань / Г. Олефіренко // Початкова школа. — 2001. — № 12. — С. 50-51.
2. Ілюстрації [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://yandex.ua/images/search>

РОЗРОБКИ УРОКІВ ДЛЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ТА СТАШОЇ ШКОЛИ

Л.А. Шульга,
 учитель-дефектолог Михайлівської
 спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату
 І-ІІ ступенів Черкаської обласної ради

«МИ Ж БО ДІТИ УКРАЇНИ-НЕНЬКИ»

Урок для учнів 5-7 класів

МЕТА:

Формування ключових компетентностей:

- *вміння вчитися* – розрізняти форми мовлення, читати мовчки та вголос доступні за змістом тексти, уважно слухати, розуміти і виконувати завдання й інструкції вчителя, що стосуються виконання навчальних дій;
- *життєвої компетентності* – уважно слухати, орієнтуватись у ситуації спілкування, знати, що державною мовою є українська, наслідувати вчителя, інтонувати різні за метою висловлювання речення, слухати і читати прості слова і речення (залежно від мовленнєвих можливостей); розуміти ситуацію, описану в прослуханому (прочитаному) творі.

Формування предметних компетентностей:

- сформувати навичок і вмінь з усіх видів мовленнєвої діяльності (слухання; говоріння, читання і письма), забезпечення їх гармонійного розвитку; здійснювати пошук інформації в різноманітних джерел;

- розвивати вміння аналізувати, правильно висловлювати свою думку;

- удосконалити знання учнів про Україну та її символи; формувати громадянські якості, патріотизм, людяність, працьовитість; виховувати любов і повагу до Батьківщини, її символів, традицій;

- сприяти розумовому, моральному, соціокультурному та естетичному розвитку особистості.

Обладнання: зображення державних та народних символів, квіти-символи, аудіо запис пісень, карта України, кросворд, усний журнал, виставка рушників та книг, відеослайди, мультимедійна дошка.

ХІД УРОКУ

I. Загальнокорекційний етап

1. Організаційна підготовка учнів до роботи

Учитель. *Добрий день вам, любі діти! Рада вас вітати!*

Щастя та добра хочу побажати.

Хай вам радісно сонечко світить!

Будемо вчитися: в добрий час!

Учні. *Добрий день, добрий день,*

Дякуєм за побажання.

На урок берем з собою: знання, вміння, навички й старання.

2. Нервово-психологічна підготовка

Учитель. Вранці сонце пробудилось,

У росяній траві умилось.

Перегорнуло календар –

Ось і вересень настав...

Урок перший в нас, друзі, святковий

І сьогодні ми всі в вишиванках,

Ми ж бо діти України - неньки

І до неї горнетесь кожне дитяче серденько.

То ж всідайтеся зручненько...

Знання здобуваємо ...

Неньку-Україну звеличаємо!

II. Основний етап

1. Повідомлення теми, мети й завдань уроку

Учитель. Дорогі діти, ось і знову шкільний дзвінок покликав вас у країну Знань, щоб здобути нові знання та вчитися мудрості життя. Кожен рік Перший урок урочисто розпочинається з певної теми. Щоб про неї дізнатися прошу розгадати загадку та ребус.

Учень. *Хто ти? Квітуча, прекрасна, чарівна.*

Очі, мов небо, ясні, голубі...

Учениця. *Хто ти? Немов веселкова царівна,*

Хто дарував ці прикраси тобі?

Вчитель. *Хто ж ця прекрасна царівна?*

Учень. *Україна.*

Вчитель. *На підтвердження даної відповіді відгадаємо ще й кросворд.*

Тож, ключове слово яке утворилося?

Вчитель. *Правильно - Україна.*

Звучить 1 куплет пісні «Україно моя, Україно!» (Сл. і муз. В. Сорочик)

Учень. *Велика й прекрасна планета Земля,*

Є тут океани, річки і моря,

Глибокі озера, квітучі рівнини,

І гори високі, стрімкі їх вершини.

Багато держав є, людей і мов різних.

Та кожному мила одна лиш, єдина,

Найкраща з усіх – то є рідна країна,

Мені ж наймиліша моя - (Всі разом: Україна)

Вчитель. Погляньте на дошку та разом прочитаємо тему нашого уроку «**З Україною у серці**».

2.Формувальна частина

Учитель. Допоможе нам розкрити тему усний журнал за допомогою своїх сторінок, на матеріалі яких ми поглибимо свої знання про державу – Україну, її державні та національні символи, помилуємось українськими краєвидами, зустрінемось з поетичним словом, проникнемося почуттям патріотизму та любові до рідної землі, що зветься Україна.

Звучать позивні усного журналу.

Перша сторінка журналу – «Україна – рідний край»

Учень. *Моя Батьківщина – велика країна,*

Весь Всесвіт - для мене вона.

Найкраща у світі моя Україна,

У цілому світі одна.

Я тут народився у добру годину,

Тут світ пізнавати учусь,

Люблю я всім серцем свою Україну,

І нею пишаюсь, горджусь.

Учень. *Що краще у світі за рідну місцину?*

Вкраїна, як ненька – одна.

Люблю я всім серцем свою Батьківщину,

Для мене найкраща вона.

Вчитель. Погляньте на карту нашої Батьківщини.

- Тож у якій державі ми живемо?

- У якій частині світу розташована Україна?

- Яке головне місто України?

- Як ви гадаєте, велика чи мала наша країна? (Відповіді учнів)

Вчитель. Вірно, наша Україна безмежна, розташована в центрі Європи

Учні: (слова супроводжуються показом на карті України та відео слайдами)

1. Є в центрі Європи чудова країна,
Сягає корінням у сиві часи.
І це – незалежна моя Україна,
Тут гори Карпати, степи і ліси.
2. Шістсот і чотири ще тисяч гектарів –
Приблизно таку має площу вона.
Є Київ - столиця у храмах і славі –
Та ріки: Дніпро, Дністер, Буг і Десна.
3. Грунти чорноземні, джерела цілющі,
Озера блакитні та клімат м'який.
Козацькая слава повік невмируща
Та шлях до свободи завжди нелегкий.
4. Кругом нас держави – на кожному боці:
На півдні від нас білоруси живуть,
На заході – Польща, словаки, угорці,
Молдови й румунів кордони ідуть.
5. На сході Росія із нами межує,
На півдні є Чорне й Азовське моря.
Це все - Україна моя

Учитель. Україна! Скільки глибини у цьому співочому слові. Це золото безмежних полів, бездонна синь зачарованих небес, тихі плеса річок, сині очі озер та ставків. Це безмежні степи і ліси, зелені долини і луки, карпатські верховини. Україна – це наша рідна країна, це земля, де ми народилися і живемо, де живуть наші батьки, де жили наші предки.

Україна – це наша земля з багатомілітиною історією, мальовничою природою, солов'їною піснею, мудрими та талановитими людьми - все це наша Україна!

Україна – це пісні і думи Кобзареві, що на чумацьких шляхах і біля вогнищ запорізьких козаків співали про любов до рідної землі, це шурхіт колосся, шепіт діброви, спів солов'я.

Україна – це волелюбний поклик козака, який боронив рідну землю від ворогів, закличне слово Кобзаря і мудре Франкове слово.

Інтерактивна вправа «Асоціативний куш»

- Які асоціації виникають у вас зі словом Україна.

рідна земля Батьківщина батьки
образ матері вишиванка
блакитне небо Україна українська пісня
звичаї колосисте поле
державна мова традиції працьовитий народ

Вчитель.

Хай не буде ні одної
Української людини,
Що не вміла б розказати
Про минуле України. (Роман Завидович)

Послухайте легенду про походження назви нашої держави.

Древня легенда розповідає, що на світанку нашої Землі Бог оглядав творіння рук своїх, і, притомившись, вирішив перепочити. Земля, де опустився Бог з ангелами, була багатою на сонце, звірів та пташок. А найбільше сподобалися Богові люди того краю. До якої хати не заходив Він зі своїми супутниками – всюди їх зустрічали хлібом і сіллю. Так сподобалася Богові та місцевість, що Він став часто навідуватися зі словами:

- Рушаймо у край!

- Кажуть, що з того часу і пішла назва нашої держави – Україна.

Важкий і тернистий шлях пройшла Україна, гірка доля впала на плечі українського народу, але він знаходив у собі сили і знову вставав з колін, все робив для того, щоб звучала солов'їна українська мова, задушевна пісня, була воля і незалежність.

Звучить пісня на слова Миколи Бакая, музику П. Дворського «Горнись до тебе Україно!»

Учень. *Україно! Мій духмяний дивоцвіт,
Голубінь над чистим золотом колосся.
Через терни йшла до волі стільки літ,
І настав той світлий день коли...*

Разом. *Збулося!*

Учитель. Ми всі повинні пам'ятати дату - 24серпня 1991 року. Цього року Верховна Рада України урочисто прийняла АКТ про проголошення незалежності України. Україна є суверенною, незалежною, правовою державою.

Народе України! Твоєю силою, волею, словом утвердилась на нашій рідній землі самостійна Українська держава –Україна.

Перегорнемо другу сторінку нашого журналу «Державні символи України».

У статті 20 (розділ 1) Конституції України записано:«Державними символами України є Державний прапор України, герб і гімн».

Словничок. Державний символ – знак, зображення або мелодія, які відображають якісь суттєві прикмети певної держави.

Учитель. *Лине пісня незабутня, горда, величава
В ній надія на майбутнє України слава.
Нею сонце зустрічає нашу Батьківщину.
День новий розпочинає сильна, неподільна.
До нових здобутків кличе пісня України
І зовуть її велично – ... (відповідь учнів) Н. Поклад*

Учитель. Слово *гімн* грецького походження (похвальна пісня) – урочиста пісня, прийнята як символ державної національної єдності. Слова Національного Гімну «Ще не вмерла України...» написав у 60-х роках ХІХ століття відомий український поет Павло Чубинський. Музику написав західноукраїнський композитор Михайло Вербицький. Гімн – це хвалебна пісня своїй Батьківщині, в якій народ висловлює побажання бути вільним, щасливим, жити в достатку.

Конституцією встановлено, що всі урочисті збори загальнодержавного значення розпочинаються і закінчуються виконанням Державного Гімну України.

Коли вносять чи виносять прапор, коли виконують гімн, потрібно обов'язково вставати.

Учениця. *Знак країни головний –*

Це тризубець золотий.

Він – як сонце в небі синім,

В ньому слава, в ньому сила.

В нім священне слово « воля»,

Що рятує від неволі.

Будь же, рідна Україно,

Під гербом цим вільна й сильна.

Хай про тебе в цілім світі

Знають всі: дорослі й діти.

Учень. *Пройшов випробування він і нині,*

Є символом моєї Батьківщини.

Учитель. Тризуб належить до найстародавніших священних знаків, якому більше тисячі літ. Що він означає? (Відповіді учнів)

- Чи звернули ви увагу, що слово тризуб містить число три? Це число вважалося магічним. Згадайте, що у народних казках розповідається про трьох богатирів, три бажання та три завдання, які має виконати герой, про три дороги тощо.

Тризуб можна намалювати так, що він буде переплетінням літер заповітного для кожного українця слова «воля».

Синьо – жовтий прапор України -

Це безхмарне небо синє – синє,

А під небом золотіє нива,

І народ – і вільний і щасливий.

Прапор, як святиню, любі діти,

Треба шанувати й боронити.

Прапор – символ нашої держави,

Він для всіх ознака сили й слави.

Прапор - це полотнище певного кольору чи поєднання кольорів, офіційна емблема держави, символ її суверенітету.

Українські національні кольори — синій і жовтий. З давніх-давен українська земля була хліборобським краєм. Синє небо над золотою нивою — ось який прекрасний зміст нині вкладає у національні кольори кожен українець -патріот. Отже, наш прапор — синьо-жовтий. До прапора виявляють пошану, схиляючи голову чи вклоняючись, а часом і стають на одне коліно. Військові віддають прапорові честь.

- Які синоніми ми можемо підібрати до слова прапор?

- Що являє собою Державний Прапор України?

Самостійна робота за картками

Учитель. Розфарбуйте герб і прапор України.

Нехай наші символи - святий Гімн, Золотий Тризуб, наш Прапор синьо-жовтий освітлюють наше життя, гріють душі й серця, єднують і зміцнюють сили всіх українців.

А як можна не згадати одвічні народні символи наші, без яких не може бути України?

Третьою сторінкою нашого журналу є - «Народні символи України».

Учитель. Мамина пісня, батькова хата, дідусева казка, бабусина вишиванка, рушник, калина біля вікна, барвінок, верба, чорнобривці – все це наші символи.

Рідна хата! Оспівана в піснях, оповита легендами та переказами. Вона завжди буде символом добра і надії.

«Хата моя, біла хата, рідна моя сторона, пахне любисток і м'ята, мальви цвітуть край вікна». Ось як оспівують поети свою рідну домівку. Дуже багато віршів, приказок, прислів'їв складено про хату.

- А які знаєте ви?

Учні.

- «Люди добрі, хата тепла.»

- «Чим хата багата, тим і рада.»

- «Своя хата – своя правда, своя стріха – своя втіха.»

Учитель. Людина не має права бути безбатченком, завжди повинна пам'ятати батьківську хату, з якої вона пішла у велике життя.

Ще одним з народних символів України є рушник. Вишитий український рушник.

Учень. *Він причаївся*

На бильці мого ліжка –

Вишиваний із країв

Пташками та вишнями,

Увесь білий, а впоперек –

Червона стрічка.

Вишивала бабуся його молодю.

Тягнула голкою радість і біль,

І влітався рушник цей в щербату долю,

А на ньому і хліб і сіль. (В'ячеслав Рисцов)

Виставка рушників

Учень. Хліб і сіль на рушникові – гостинності ознака. Чудовий український рушник! На щастя він ще з побуту не зник.

Учениця. Вишитий рушник – неодмінний атрибут багатьох обрядів: З рушником виходили в поле, справляли обжинки; проводжали в далеку дорогу; дівчата подавали рушники на знак згоди при сватанні; молоді ставали на рушник під час шлюбного обряду.

Учитель. Рушники несуть красу із глибини віків. Недарма в народі говорять: «Тримай хаточку, як у віночку, а рушник на кілочку», «Хата без рушників, як родина без дітей».

І справді, в давнину не було жодної оселі, де б не красувався український рушник. Рушник. Він пройшов крізь віки. І хотілося, щоб цей символ завше прикрашав нашу оселю, був ознакою великої любові і незрадливості.

«Хай стелиться вам доля рушниками!» - казали, бажаючи людині щастя.

Вишиванка – це духовний символ українського народу, рідного краю, батьківської оселі, тепла материнських рук.

Учень. *Вишиванка – символ Батьківщини,
Дзеркало народної душі.*

В колисанці купані хвилини,

Світло і тривоги у вірші. Ю. Лазірко

Учениця. *Оберіг-кофтину вишила матуся,
Візерунком стала рідна Україна .*

Мамину турботу збереже кофтина,

Захистить від лиха хрестиків родина.

Учитель. Майже в усіх народів є улюблені рослини – символи. У канадців – клен, у росіян – берізка, а в нас – верба й калина.

Правду каже українське прислів'я: « Без верби і калини – нема України». З давніх - давен наш народ опоетизував кущ калини, оспівав у піснях, легендах.

Росте вона біля кожної оселі, дає радість і заспокоює в горі, зберігає пам'ять.

Калина - вірна супутниця людини протягом усього життя і символ вічної пам'яті про тих, хто в мужній борні віддав своє життя за щастя й волю народу.

До образу калини зверталися у своїй творчості поети й письменники.

Великий український поет Т.Г. Шевченко дуже любив цю рослину. У «Кобзарі» він ужив слово *калина* 385 разів.

Учитель. **Верба** символізує прадерево життя, так само, як Чумацький шлях.

Посвячені гілочки верби у вербну неділю набували магічних властивостей. Нею вдаряли членів родини, примовляючи: «Будь великий, як верба, а здоровий, як вода, а багатий, як земля».

Побутувало повір'я, що в хату, де є верба, не вдарить блискавка.

Барвінок - це дивна квітка. Вона зберігає свій синій колір навіть під снігом, тому у вінку він є символом вічності і постійності, символом життя.

Український віночок - не просто краса, а й оберіг, символ вічного коловороту життя.

Зазвичай він виплітався із живих квітів і прикрашався кольоровими стрічками. Всього в українському віночку - двадцять квіток, кожна - лікар, оберіг.

Презентація квітів, що використовувалися у вінку

Учениця. *Ой, віночку, мій віночку,*

В нього я вплету, що схочу.

Ружі, маки і барвінок,

І стебельця материнки.

Ще вплету казки чудові

І пісні про Україну.

*Я віночок свій надіну на голівоньку русяву –
Хай красується на славу. В. Паронов*

Учитель. Отже, ми з упевненістю можемо сказати, що в українців є багато символів, оберегів. Бережіть, шануйте, любіть обереги, вивчайте традиції свого народу, адже ми українці – пишаємося цим.

Прочитаймо четверту сторінку журналу «Мова моя калинова»

Учитель. Всі народи різняться між собою мовою, яка для кожного є невід'ємною частиною душі. Мова кожного народу неповторна і своя .

Ми також любимо свою українську мову і називаємо її калиною, солов'їною, барвінковою. Вона має статус державної і є обов'язковою для вивчення. Адже кожна людина, яка проживає на Україні, повинна вміти розмовляти й добре знати українську мову.

Учениця. *Мовою рідною я розмовляю,
Вільно живу я у рідному краї.
Я українську мову прославляю,
Вірність і серце я їй віддаю.*

Учень. *Українська мова –
Давня й молода.
Світить рідне слово,
Як жива вода.
Звідки воно взялось –
Діло не просте...
В душу засівалось,
Із душі росте.*

Учень. *Буду я по-рідному читати,
Як співають пісню солов'ї...
Рідна мова – як її не знати,
Як же не любити нам її.*

Учень. *Наша мова незабутня,
Ти – минуле і майбутнє!
Чиста, мов вода з криниці,
Ти – знамено і скарбниця!
Наша мова й наша слава,
Мова є – то є й держава!*

Учитель. Найкращі поети України залишили проникливі й глибокі вірші, присвячені рідній мові.

Учень. *Як гул століть, як шум віків,
Як бурі подих, — рідна мова,
Вишневих ніжність пелюстків,
Сурма походу світанкова,
Неволі стогін, волі спів,
Життя духовного основа. М. Рильський*

Учень. *Це — матері мова. Я звуки твої
Люблю, наче очі дитини...
О мово українська!.. Хто любить її,*

Той любить мою Україну. В. Сосюра

Учитель. Багато знущань потерпіла наша українська мова. Але ми з впевненістю можемо заявити, що українська мова відроджується.

Учень. *Тож хай і надалі мужає наша мова*

*Серед прекрасних братніх мов,
Живе народу вільне слово,
Цвіте над нами веселково,
Як мир, як щастя, як любов.*

Вправа «Незакінчене речення»

А наразі помилуємося милозвучністю рідної мови, доповнюючи рядки вірша

*Є з усіх одна ... (країна)
Найрідніша нам .. (усім).
Це прекрасна ... (Україна),
Нашого народу ... (дім).
Красивий, щедрий, рідний ... (край)
І мова наша ... (соловіна).
Люби, шануй, ... (обігай)
Усе, що зветься... (Україна).
Люблю тебе, моя Вітчизна... (мила),
Твої поля і небо ... (голубе).
Бо ти дала мені, дитині, ... (крила),
То як же не любить... (тебе)!
Люблю тебе я, мила ... (Україна)
І все зроблю, щоб ти завжди... (цвіла),
Я буду вчитись в школі на... (відмінно),
Щоб мною ти пишатися ... (могла).*

Перегорнемо п'яту сторінку . Вона має назву: «Україна – миролюбна єдина держава»

Учень. *Рідний край, моя Україно,*

*Нехай ніхто не половинить,
Твоїх земель не розтина,
Бо ти єдина, Україно,
Бо ти на всіх у нас одна.
Одна від Заходу й до Сходу
Володарка земель і вод –
Ніхто не ділить хай народу,
Бо не поділиться народ.
І козаки, й стрільці січові
За тебе гинули в полях.
У небесах сузір'я Лева
Нам світить на Чумацький Шлях.
Нехай ніхто не половинить
Твоїх земель, не розтина,
Бо ти єдина, Україно,
Бо ти на світі в нас одна. (Дмитро Чередниченко)*

Учитель. Ми можемо втішатися тим, що наша держава ніколи не вела завойовницьких воєн, не поневолювала інших народів, а лише захищала свої землі ласих на чуже добро загарбників. Нажаль, цілі сторіччя ворогам вдавалося панувати над Україною, майже всі вони переконували світ, що несуть добро і щастя для українського народу, а насправді несли горе, смерть, грабували наші землі, вбивали наших героїв.

*Народ наш великий,
Це він у бою
Не раз боронив
Батьківщину свою.*

І сьогодні, коли вже Україна отримала свою незалежність, стала могутньою державою, вороги зазіхають на нашу територію, хочуть внести розбрат у стосунки українців, розпалюючи ворожнечу між Сходом і Заходом нашої Батьківщини. Але скільки б не тривало АТО, ми впевнені, що як і в минулі часи ми переможемо, адже український народ – волелюбний. На захист України - неньки стали її сини, які не віддадуть ні клаптика землі ворогу, захистять мирне населення України, часом і ціною свого життя. Хвилиною мовчання вшануємо пам'ять про полеглих синів і дочок України.(Хвилина мовчання)

Учениця. *Нам не треба воювати.*

*Ми – вкраїнські трударі.
Нам творити, будувати,
Жити в щасті і добрі.*

Учень. *Кожен з нас у ріднім краї*

*Владно голос підніма:
Палко миру ми бажаем
Між державами всіма!*

Учениця. *Душа покорена ніколи не була.*

*Завжди до волі прагнуть наші люди.
Ми всім бажаем миру і тепла,
Та українець завжди вільний буде.*

Учень. *В усі віки, в усі складні часи,*

*І буде так, допоки сонце грає.
Душа в нас зіткана з любові і краси,
І воля нам ясним промінням сяє.*

Учень *Ми незалежні, вільні, наче птах.*

*До всіх народів світу завжди щирі.
І долю власну ми тримаємо в руках,
Живемо з усіма людьми у мирі. (Н. Красоткіна «Ми живемо у світлому краю»)*

Учитель. Ось і перегорнули ми з вами останню сторінку нашого усного журналу.

В кожного з вас на партах лежать улюблені квіти, пов'язані з Україною. Із квітів вашої любові ми сплетемо віночок навколо карти України. Щоб наша рідна держава процвітала, була ще кращою, жила у любові своїх синів і дочок,

які сьогодні ще сидять за партами й прагнуть добре вчитися, щоб стати гідними громадянами своєї держави.

Прикріплюючи квітку, кожен з вас прислухається до свого серця і скаже заповітні щирі слова про Україну. Яка наша Батьківщина ? (Мила, славна, дорога, квітуча, неозора, найрідніша, чарівна).

Слова, що йдуть від серця – найщиріші та найтепліші.

Учні створюють вінок із квітів на карті України.

III. Заключний етап

Метод «Мікрофон» За що я люблю Україну.

Вправа «Закінчи речення»

Наша Батьківщина - ....

Державними символами України є .....

Прапор України двоколірний - ...

Гімн України – це пісня...

Слова гімну написав .....

Музику до гімну створив ...

Герб України - ....

У тризубі відображено триєдність життя -....

Народними символами є – ...

Державна мова українців - ...

Нашу державу називають ...

Учень *Дай нам, Боже, сили і снаги,*

Щоб цвіли Дніпровські береги,

Щоб жили гуртом, не поодинці

На землі щасливі українці.

Учень *Ми будемо вчитись, щоб знання здобути,*

Нові зробити в світі відкриття.

Щоб корисними своїй державі бути,

І щоб прекрасним в нас було життя.

Вчитель *Любіть свою країну,*

Пам'ятайте її минуле,

Творіть щасливе сьогодні

І вірте в краще майбутнє!

ПІСНЯ «БОЖЕ, УКРАЇНУ БЕРЕЖИ!»

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Матоніна Р.Д. Україна – єдина країна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvitacv.com/attachments/article/28139/ЗОШ%2024%>

Н. П. Косенко,
учитель початкових класів Смілянської
спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату
I-II ступенів Черкаської обласної ради

З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ

Урок для учнів 5-7 класів

МЕТА:

Формування ключових компетентностей:

- *вміння вчитися* – розрізняти форми мовлення, читати мовчки та вголос доступні за змістом тексти, уважно слухати, розуміти і виконувати завдання й інструкції вчителя, що стосуються виконання навчальних дій;

- *життєвої компетентності* – уважно слухати, орієнтуватись у ситуації спілкування, знати, що державною мовою є українська, наслідувати вчителя, інтонувати різні за метою висловлювання речення, слухати і читати прості слова і речення (залежно від мовленнєвих можливостей); розуміти ситуацію, описану в прослуханому (прочитаному) творі.

Формування предметних компетентностей:

- сформувати навичок і вмінь з усіх видів мовленнєвої діяльності (слухання; говоріння, читання і письма), забезпечення їх гармонійного розвитку; здійснювати пошук інформації в різноманітних джерел;

- розвивати вміння аналізувати, правильно висловлювати свою думку;

- розширити знання про Україну, Черкащину, її видатних особистостей, духовне багатство українського народу, виховувати почуття любові до рідного краю, до народних та державних символів українського народу;

- сприяти розумовому, моральному, соціокультурному та естетичному розвитку особистості.

Обладнання: відеоролик, презентаційний матеріал, портрети видатних людей Черкащини, пазли «Карта України», трафарети долоньок, намальований будинок на ватмані, сувої паперу з написами, торбинка, картки з буквами, квіти з паперу.

ХІД УРОКУ

I. Загальнокорекційний етап

1. Нервово – психічна підготовка учнів до уроку

У руках вчителя трафарет долоньки, на парті в кожного учня теж по одному трафарету.

Учитель. Протягніть, діти, сонцю долоньки маленькі,

І візьміть в них проміння тепла й доброти.

Щоб душа була світла і добре серденько,

Щоб людиною справжньою в світі іти.

Протягніть, діти, сонцю долоньки маленькі,

І проміння любові у сонця візьміть.

Щоб було біля вас людям добре, тепленько,

До людей доброти і любов донесіть.

Протягніть, діти, сонцю долоньки маленькі,

Хай освітить вам душу і світло, й тепло.

Будьте мудрими всі і зростайте гарненькі,

І щоб вам між людьми завжди добре було.

II. Основний етап

1. Повідомлення теми уроку

Недаремно сьогодні я розпочала наш урок словами української сучасної поетеси Надії Красоткіної «Простягніть, діти, сонцю долоньки маленькі», адже, в нашій країні прийнято вітатися один з одним, простягаючи долоні один одному і зичити добра один одному.

Тож на маленьких долонях, які у вас лежать на партах, я пропоную написати вітання чи побажання своєму товаришу по парті і вашу вітальну долоньку помістити на ось цьому маленькому будиночку, з ім'ям УКРАЇНА!

Адже, для кожного з нас дім – це наша фортеця, наш оберіг, святиня.

- Що для вас особисто є ваш дім?

- Що для вас є сім'я, родина?

- А чи можемо ми сказати, що Україна – це наш дім? Чому?

Учитель. *Привітний і світлий наш сонячний дім,*

Як радісно й весело жити у нім.

Тут мамина пісня і усмішка тата.

В любові й добрі тут зростають малята.

Дзвінка наша пісня до сонечка лине:

«Мій сонячний дім — це моя Україна!» А. Німенко

2. Формувальна частина

Про Україну, українців є багато легенд, але ж і поряд з цим є багато реальних фактів, про які ми не завжди знаємо. Вашій увазі пропоную торбинку-цікавинку, де ви дізнаєтесь чимало цікавинок про свій рідний дім – Україну (діти виймають невеличкі сувої паперу, на кожному з них написано один із цікавих фактів, зачитують):

- Україна - найбільша країна, територія якої повністю знаходиться в Європі. Більшою, ніж Україна в Європі - тільки Росія, Туреччина і Данія. Однак більша частина Росії і Туреччини знаходяться в Азії, а данський острів Гренландія розташований в районі Північної Америки.

- В Україні, в містечку Рахів, в оточенні мальовничих Карпат знаходиться географічний центр Європи.

- Населення України відноситься до найбільш освіченого. Кількість людей з вищою освітою на душу населення вища, ніж середньоевропейський рівень. Україна займає 4 місце в світі за кількістю громадян з вищою освітою.

- На конкурсі краси мов в Парижі в 1934 році українська мова зайняла третє місце після французької та перської за такими критеріями, як фонетика, лексика, фразеологія, структура речень. А за мелодійністю українська мова зайняла друге місце, після італійської.

- Автор першої в світі Конституції - українець Пилип Орлик. 5 квітня 1710 його обрали гетьманом запорізького війська. У цей же день він оголосив «Конституцію прав і свобод війська Запорізького». У США Конституцію прийняли в 1787 р., у Франції та Польщі тільки в 1791 році.

- Лавра - це найбільші та найвпливовіші чоловічі монастирі. У світі статус Лаври мають тільки шість монастирів. Три з них знаходяться в Україні.

• Найдовший музичний інструмент у світі - це українська трембіта. Її довжина може досягати чотирьох метрів, а її звуки чутні більш ніж за десять кілометрів.

• На території України зосереджено 1/4 всіх запасів чорнозему на планеті. Чорноземні ґрунти при правильній обробці дають найбільшу кількість врожаю. Під час Другої Світової війни німецькі солдати навіть вивозили чорнозем на поїздах.

• Україна - одна із країн-засновниць ООН: у розробці статуту ООН, який був підписаний 26 червня 1945, активну участь взяли представники України (УРСР).

• Серед яскравих досягнень українського літакобудування – найбільший в світі літак АН-225 «Мрія», а також найпотужніший літак АН-124 «Руслан». У 2001 році, літак «Мрія», взявши на борт вантаж у 253 тони, за один політ встановив 124 рекорди.

• Протяжність найдовшого тролейбусного маршруту в світі складає 86 кілометрів, а проходить він у Криму - між Сімферополем та Ялтою.

Як ми бачимо, нам, українцям, є чим пишатися. Як свідчить один із фактів про Україну, що українці розумна нація, тому пропоную вам невеличку головоломку. Ось на столі лежать великі літери, їх 25, вони пов'язані з Україною.

Вправа «Області України»

Учитель. Підійдіть до столу, подивіться уважно на букви і подумайте, щоб вони могли означати: **АрК, В, В, Д, Д, Ж, З, З, І, К, К, Л, Л, М, О, П, Р,С,Т, Х, Х, Х, Ч, Ч,Ч**

Як, ви здогадалися, це 24 області України і Автономна республіка Крим, яка є нашою територіальною одиницею.

1. Автономна республіка Крим
2. Вінницька область
3. Волинська область
4. Дніпропетровська область
5. Донецька область
6. Житомирська область
7. Закарпатська область
8. Запорізька область
9. Івано-Франківська область
10. Київська область
11. Кіровоградська область
12. Луганська область
13. Львівська область
14. Миколаївська область
15. Одеська область
16. Полтавська область
17. Рівненська область
18. Сумська область
19. Тернопільська область

20. Харківська область
21. Херсонська область
22. Хмельницька область
23. Черкаська область
24. Чернівецька область
25. Чернігівська область

Складання пазла України

Кожен куточок нашої країни, кожна область – це ніби велика кімната нашого єдиного будинку, України. І зараз ми з вами складемо великий пазл «Україна», що символізує єдність всіх українських земель, всіх народностей, які проживають на її території (Кожен пазл області учні прикріплюють на карту України).

3. Уточнення та доповнення матеріалу, корекція сформованих знань

Випереджувальне завдання: знайти невеличкі повідомлення, чим славиться кожна область України. Наприклад, Черкащина – Софіївським парком у м.Умань, Тарасовою горою в м.Канів, Холодним Яром; Донеччина – урочищем «Кам'яні Могили»; Львівщина – площею Ринок, історичними замками тощо. (Учні презентують свої повідомлення і прикріплюють ілюстрації до кожного пазлу області).

Учитель. Ми з вами проживаємо на території Черкаської області. Вашій увазі пропоную переглянути відеофрагмент «Цікаві факти про Черкащину» (https://vk.com/video-36419781_169465494)

Наш обласний центр відомий ще з 13 ст. і за час свого існування відіграв неабияку роль в історії всієї України. Здавна тут жили сміливі, волелюбні і творчі люди. Він стало рідним для багатьох відомих митців. Саме в Черкасах жили й працювали Данило Георгійович Нарбут, Анатолій Максимович Пашкевич, Ольга Петрівна Павловська, Раїса Опанасівна Кириченко, які прославили наш край на весь світ (**демонстрація портретів**)

Історію рідного краю творили видатні особистості. Поряд із відомими прізвищами Богдан Хмельницький, Петро Дорошенко, Тарас Шевченко, Василь Симоненко, Іван Піддубний та інші, сьогодні ми можемо говорити про сучасників, які прославляють най рідний край (**демонстрація слайдів**).

ПРЕЗЕНТАЦІЯ:

Це **Андрій Хливнюк** – лідер групи «Бумбокс», який відомий не лише в Україні, а й за її межами.

Айна Гассе – відомий український дизайнер. Її стиль – це поєднання елегантною розкоші та сміливої сучасності, дивовижна суміш українських етнічних мотивів та сучасних модних тенденцій.

Олег Винник — український співак, композитор та автор пісень. Здобув популярність у Німеччині, Австрії та Швейцарії як виконавець головних ролей популярних мюзиклів під сценічним ім'ям OLEGG.

Василь Шир — український письменник, політичний діяч. Один із найвідоміших і найбільш читаних сучасних українських письменників (деякі оглядачі називають його «батьком українського бестселера»).

Святослав Михайлюк – український професійний баскетболіст.

Це лише малесенька частинка відомих українців, наших з вами земляків-черкащан.

Черкащина — перлина в серці України! Черкащина – серце України! Черкащина – це край, де зароджувалася Україна, як держава.

Учитель. Немало важких часів пережила наша Україна, не одного ворога подолав наш український народ, але ми все-таки козацького роду, з міцним корінням і нікому не вдавалося і не вдасться нас зламати. Адже завдяки єдності духу ми процвітаємо як нація і залишаємося незбореними.

На даний час країна знаходиться у стані війни, війни підлої, підступної, яка забрала життя багатьох синів, чоловіків і батьків, котрі могли б радіти життю, створювати сім'ї, народжувати та рости дітей. Але ми не станемо на коліна, ми маємо надійних і безстрашних захисників, які берегли і бережуть наш сон, наше життя, нашу націю, нашу Україну, наш дім. На жаль, часто жертвуючи найдорожчим, що є в кожного – життям. Тому ми маємо пам'ятати імена земляків-захисників: Сергій Лифар, Ігор Холо, Олексій Панченко, Євген Войцехівський, Руслан Чубатенко, Ігор Момот та інші.

Учень. *Наш народ, наша нація сильна!*

І не плаче дружина з дітьми...

Навіть мати терпляче жде сина,

Доки той повернеться з війни!

Не впаде на коліна держава!

Не зламають наш дух вороги!

У нас доля гірка, як та кава...

Але ж квіти цвітуть навкруги!

4. Перевірка знань, умінь і навичок

Учитель. Для кожного з нас наша країна є святиною, єдиною, неповторною, найкращою у світі. Україна – це наш дім, ми самі, наші вчинки, наші прагнення. Ми будуюмо майбутнє своєї держави, свого дому, і від нас залежить її велич і процвітання.

Вправа «Асоціативний кущ»

- Яким ви уявляєте своєї Батьківщини?

Здорова нація

Соборна

Європейська

Процвітаюча

Щаслива

Єдина

Могутня

Мирна

III. Заключний етап

Учитель. Живе Україна, яка здобула колись незалежність, і буде жити. Буде, незважаючи ні на що, і допомагати їй у цьому повинні ми усі, її діти, і передусім молодь. Адже щиро вірю услід за Василем Симоненком, що «ще не вмерла Україна. І не вмере!».

Наша ненька-Україна в цьому році відсвяткувала свій ювілей - 25 річчя. Тож, ми щиро зичимо своїй країні, своєму рідному дому, терпимості, віри і процвітання. І хочу повернутися до нашого маленького будиночка, який символізує нашу Україну.

Вправа «Побажання»

На квітах учні пишуть побажання Батьківщині та українському народові.

Учитель. *За що люблю я Україну?*

За те, що край це рідний мій.

За гори, ріки і рівнини,

І за Дніпро, що як живий.

За мову гарну, солов'їну,

За пісню, що в серцях луна,

За те, що це моя країна,

Яка в душі немов струна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Римар Л.М. Дітям про державну та народну символіку України / [упоряд. Л.М. Римар]. – Харків: Вид. гр. «Основа», 2004. – 135 с.

2. Куріпта В.І. Сценарії позакласних заходів для 1-4 класів. / В.І. Куріпта – Харків: Вид. група «Основа», 2006. – 368 с. – (Б-ка журн. «Початкове навчання»; Вип. 5 (29)).

3. Михайленко Л. В. Найцікавіше про Україну: ілюстроване енциклопедичне видання. / [Михайленко Л.В., Реброва І.М., Сушко В.А., Лагунова Т.І.]. – Харків: Торнадо, 2007. – 236 с.

Р. О Малаховська,
учитель-дефектолог Вільшанської спеціальної
загальноосвітньої школи-інтернату
Черкаської обласної ради

Я ЛЮБЛЮ СВОЮ КРАЇНУ, НАШУ НЕНЬКУ - УКРАЇНУ!

Урок для учнів 7 класу

МЕТА:

Формування ключових компетентностей:

- *вміння вчитися* – розрізняти форми мовлення, читати мовчки та вголос доступні за змістом тексти, уважно слухати, розуміти і виконувати завдання й інструкції вчителя, що стосуються виконання навчальних дій;

- *життєвої компетентності* – уважно слухати, орієнтуватись у ситуації спілкування, знати, що державною мовою є українська, наслідувати вчителя, інтонувати різні за метою висловлювання речення, слухати і читати прості слова і речення (залежно від мовленнєвих можливостей); розуміти ситуацію, описану в прослуханому (прочитаному) творі.

Формування предметних компетентностей:

- сформувати навичок і вмінь з усіх видів мовленнєвої діяльності (слухання; говоріння, читання і письма), забезпечення їх гармонійного розвитку; здійснювати пошук інформації в різноманітних джерел;

- розвивати вміння аналізувати, правильно висловлювати свою думку;

- виховувати почуття любові до рідного краю, до народних та державних символів українського народу, бажання творити добро;

- сприяти розумовому, моральному, соціокультурному та естетичному розвитку особистості.

Обладнання: зображення державних та народних символів, квіти-символи, аудіо запис пісні, малюнки сонечка, струмочка, веселки, виготовлені паперові голуби, повітряні кульки.

ХІД УРОКУ

I. Загальнокорекційний етап

1. Нервово – психічна підготовка учнів до уроку

(На екрані з'являються обриси України на карті, потім – обриси Черкаської області, виділяються міста і села, де народилися учні нашого класу)

Учитель.

Україна - ти моя, тут живе моя рідня,

Тут живуть мої батьки, тут живемо я і ти.

України-неньки діти, тож повинні ми радіти.

Українців всіх вітати, свою землю прославляти.

Українська тут земля, бо вона твоя й моя.

Тут живуть веселі люди і завжди, завжди так буде. (Р. О. Малаховська)

(У кімнату заходять дівчинка і хлопчик в українських костюмах з короваєм на вишитому рушнику)

*Учень. Наш щедрий край, багатий край, старі прикмети має,
На рушникові коровай всіх радо зустрічає.*

*Учениця. Ще здавна люди хліб і сіль несли на рушникові,
Бажали щастя і добра, щоб всі були здорові.*

(Під музику «Зеленеє жито» заходять діти в українських костюмах)

II. Основний етап

1. Підготовча частина

Учитель. У кожної людини в житті є щось таке сокровенне, найрідніше, без чого вона не може уявити свого життя. Це рідний край, де вперше дитиною побачила світ, ясне сонечко, ранкову росу, дрібний дощик, зелену травичку, пташиний спів, багато квітів. Це рідний край, де пахне маминою випічкою, де чути батьків голос і веселий сміх братів і сестер, друзів і сусідів...

Це та земля, по якій ми зробили свої перші кроки, земля наших батьків, дідів і прадідів, і вона-найдорожча за все на світі.

Легенда «Наша земля»

Колись давно БОГ створив народи й кожному наділив землю. Наші предки (*словникова робота*) кинулись пізніше, але землі їм уже не дісталось.

От вони і пішли до БОГА. Дізнавшись, чого прийшли до нього, запропонував їм чорну землю. «Ні, - відповіли наші предки, - там уже живуть люди».

«Тоді я вам дам землю ту, що залишив для Раю, там усе є: річки, озера, ліси, степи. Але пам'ятайте, якщо будете її берегти, то вона буде ваша, а не дістанеться ворогам». Пішли наші предки на ту землю, оселилися й живуть до сьогоднішнього дня. А країну назвали милозвучно -Україною.

І люблять її сильно, і оберігають, працюють натхненно і на весь світ прославляють.

Я люблю свою країну, нашу неньку-Україну,

І зеленії Карпати, і стежину біля хати,

Де тече Дніпро широке, де цвіте калина,

Чорне море, жовте поле, де моя родина!

На заході-гори Карпати, на сході-донецькі степи,

Нам всім Україна є мати, і ти її сильно люби!!!

2.Формувальна частина

Учитель. Засперечались одного разу діти, яка стежка найкраща?

Діти. – До магазину-там є солодощі.

- Ні, до річки-там можна купатися.
- Ні, в садок-там повно фруктів.
- Ні, до лісу-там повно грибів, рослин.

Але тут увійшла мама. Діти запитали в неї.

«Яка стежина найкраща, матусю?»

- Додому, діти, до рідного дому? - відповіла лагідно матуся.

Інсценізація легенди про державні символи України

Казкар. Давно-давно жила собі жінка. І були у неї три сина. Росли вони чесними, сміливими, дуже любили свою матусю, готові були віддати за неї своє життя. Попідростали вони і вирішили піти у світ.

1 син. Мамо, піду я між люди, подивлюся на світ.

Мама. Іди, сину не смію тобі боронити, та пам'ятай про рідну домівку, і на згадку візьми з собою золоту корону з трьома промінцями, хай в далекім краю зігриває вона тебе.

Казкар. Минув час, і завдяки своєму розуму став старший син великим князем, бо трьох промінева корона, яка зігривала і вела вперед, показувала шлях до кращого життя. Дали першому синові ім'я Тризуб, а знак, що дала йому мати, назвали гербом.

Золотий Тризуб на блакитному тлі-символ влади. А ще у ньому відображено триєдність життя. Це батько, мати і дитя, які символізують Силу, Мудрість, Любов.

Казкар. Настала черга середнього сина.

Мама. Даю тобі, сину, в дорогу жовто-блакитний одяг.

Казкар. Своїми мудрими ділами син прославив свій народ. Одержав середній син імення Прапор.

Національний прапор України - це жовто-блакитний прапор. Жовтий колір-колір хліба, життя, блакитний-колір неба, води, миру.

Казкар. Настала черга і молодшого сина. Подарувала мати сину соловейків голос. І одержав син за свій джерельний голос і величний спів ім'я Гімн.

З давніх-давен люди в урочистих обставинах виконували хвалебні пісні, які з часом стали називатися гімнами, але з ширшим змістом.

З того часу ідуть по житті поруч три брати-Тризуб, Прапор, Гімн.

Прославляють вони рідну Україну. І кожна країна має свої символи.

У них – велика сила народу, захист і ідеї.

Вікторина

1. Назвіть один із найдавніших знаків, який є гербом України? (*Тризуб*)
2. Коли було прийнято постанову про Державний прапор України і якого він кольору? (*28 січня 1992р. жовто-блакитний*)
3. Як називається Гімн України? (*«Ще не вмерла України»*)
4. Хто є автором слів Гімну України? Назвіть композитора? (*П. Чубинський, М. Вербицький*)
5. Назвіть пісні, які виконуються ,як Гімн України? (*«Рече та стогне Дніпр широкий», «Ой у лузі червона калина»*)
6. Коли була створена перша Конституція України і ким? (*1710 року гетьманом України Пилипом Орликом*)
7. Назви національні символи України? (*верба і калина*)

3.Уточнення й доповнення матеріалу, корекція сформованих знань.

Учитель. Тільки в рідному краю людина почуває себе захищеною, впевненою, бо вона вдома.

У статті 24 Конституції України говориться, що усі громадяни є рівними перед законом. В Україні немає привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольором шкіри, політичних, релігійних переконань, статі, майнового стану, місця проживання, за мовними або за будь-якими іншими ознаками.

Україна - одна з найбільших держав Європи. Оскільки це велика країна, то живуть у ній люди різних національностей. Поряд з українцями в Україні живуть росіяни, білоруси, поляки, чехи, молдавани, болгари, греки. Усі вони в нашій державі мають однакові права.

Так, у статті 2 говориться, що територія України в межах наявного кордону є цілісною і недоторканою. Питання врегулювання кордонів держав-важливе міжнародне питання. Жодна держава у світі не може посягати на територію іншої. Подивіться на карту. Такі кордони нашої держави встановлені уже понад 60 років. І вся світова спільнота визнає нашу країну саме у цих межах. І немає значення, де ти народився: на сході, чи на заході, на півночі чи півдні, у центральній Україні - ти є українцем. І ніколи справжній патріот (*словникова робота*) не дозволить самовільно змінити наші кордони, а буде віддано захищати і боронити свою землю, свою Батьківщину, бо ми-єдині! (*Діти стають в коло, беруться за руки і створюють коло єдності*)

Учні(хором) *Ми в серцях розтопимо лід,
штучно створені зруйнуємо стіни!
Так, ми рівні-Південь, Захід і Схід,
і всі разом-народ України!*

3. Систематизація й узагальнення знань

Колективна робота (доповни вірш)

*Ми дуже любим весь наш край, і любим У _____ (Україну),
її лани, зелений гай, в саду рясну к _____ (калину),
там соловейко навесні співає між г _____ (гілками),
та й ми співаємо п _____ (пісні),
змагається він з нами! М. Познанська*

Учитель. *Українці мають все, мають серце золоте,
золотії мають руки, бо не знають вони скуки.
Вміють і життя радіти, і без діла не сидіти,
вільно дихати, співати, свою неньку прославляти! Р. О. Малаховська*

III. Заключний етап

Вправа «Велике серце»

(Учні на маленьких серцях пишуть слова про Україну і складають у велике серце).

Учитель. *Україна-моя Батьківщина...
Україна-мій рідний край...
Україна-весела країна...
Україна-багата країна...
Україна-вільна країна...
Україна-мирна країна...*

Усі ми хочемо жити щасливо, під мирним небом у вільній країні.

- Що необхідно зробити, щоб Україна процвітала, а український народ ніколи не знав горя?

Гра «Мікрофон». Лунають побажання від учнів.

Учитель. Любі діти! Батьки, вчителі вас люблять і думають про те, якими ви виростите, ким станете. Ви-наша надія, опора, майбутнє України. Тож спрямуйте свої зусилля на те, щоб майбутнє це було добрим і щасливим, щоб вирости ви справжніми українцями із гарячими серцями, розумними головами, чистими думками.

Молитва за Україну

Хай молитва до неба полине.

За всіх нас, як спокута, летить.

Та найперше за рідну країну,

Буду щиро я БОГА просить.

БОЖЕ, змилуйся, прошу, над нами,

Нагадай нам, що всі ми – брати,

Хай синів не втрачатиме мама.

Дім від ворога нам захисти.

БОЖЕ, дай нам і спокою, й миру,

Колоситься хай хліб золотий.

За Україну молюся я щиро,

Бережи, БОЖЕ, край наш святий!

Звучить пісня «Квітуча країна» Наталії Май.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коновалова М.В. Виховні заходи в початкових класах / М.В. Коновалова. – Вид.група «Основа», 2015.-110 с. – Б-ка журн. «Початкове навчання та виховання»; Вип.5
3. Михайленко Л.В. Найцікавіше про Україну: Ілюстроване енциклопедичне видання. / [Михайленко Л.В., Реброва І.М., Сушко В.А., Лагунова Т.І.] – Харків: Торнадо, 2007.-96с.

Г. В. Степанюк,

вчитель-дефектолог комунального закладу

«Бабанська спеціальна загальноосвітня

школа-інтернат І-ІІ ступенів Черкаської обласної ради»

З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ

Інтерактивний урок для учнів 5-9 класів

МЕТА:

Формування ключових компетентностей:

- *вміння вчитися* – розрізняти форми мовлення, читати мовчки та вголос доступні за змістом тексти, уважно слухати, розуміти і виконувати завдання й інструкції вчителя, що стосуються виконання навчальних дій;

- *життєвої компетентності* – уважно слухати, орієнтуватись у ситуації спілкування, знати, що державною мовою є українська, наслідувати вчителя, інтонувати різні за метою висловлювання речення, слухати і читати прості слова і речення (залежно від мовленнєвих можливостей); розуміти ситуацію, описану в прослуханому (прочитаному) творі.

Формування предметних компетентності:

- сформувати навичок і вмінь з усіх видів мовленнєвої діяльності (слухання; говоріння, читання і письма), забезпечення їх гармонійного розвитку; здійснювати пошук інформації в різноманітних джерел;

- розвивати вміння аналізувати, правильно висловлювати свою думку;

- виховувати почуття любові до рідного краю, до народних та державних символів українського народу, бажання творити добро;

- сприяти розумовому, моральному, соціокультурному та естетичному розвитку особистості.

Обладнання: мультимедійна дошка, проектор, дерево роду, карта України, державна символіка, святково прикрашений клас. карта України, національні символи, вишитий рушник, колоски.

ХІД УРОКУ

Епіграф інтерактивного уроку

I. Загальнокорекційний етап

1. Організація дітей до роботи

Учитель. *Доброго ранку, сонечко ясне,*

Доброго ранку, земле прекрасна,

Доброго ранку, дерева квітучі,

Доброго ранку, квіти пахучі.

Доброго ранку, птахи галасливі,

Доброго ранку, діти щасливі!

Я рада вітати вас у нашому затишному класі. За літо ви відпочили, набралися сил і, мабуть, дуже засумували за школою. Сьогодні ми з вами знову зустрілися і будемо продовжувати мандрувати країною знань, знаходити відповіді на невідомі вам запитання, будемо здійснювати ваші мрії, цікавитися минулим і мріяти про майбутнє. Отож, я щиро вітаю вас з початком нового 2016 – 2017 навчального року. Хай він вам принесе щастя, здійснить ваші мрії, сповнить надії і наше шкільне життя хай буде багатим на події, як наша українська земля урожаєм.

2. Нервово – психічна підготовка учнів до уроку

Учитель. Діти, зараз ви переглянете відеоролик. Уважно подивіться його, тому що в кінці вас чекають цікаві запитання.

Переглянемо відео « Це моя Україна».

Режим доступу:<https://www.youtube.com/embed/3t3nAJiF3MU> frameborder="0" allowfullscreen></iframe>

- Про що ви дивилися ролик?

- Про які міста в ньому йдеться?

- Чи все так добре зараз у Луганську, Донецьку, Сімферополі?

- Що вам найбільше сподобалося у побаченому?
- Як ви думаєте, про що ми говоритимемо на сьогоднішньому уроці?

(Відповіді дітей)

II. Основний етап

1. Повідомлення теми та мети уроку.

Учитель. Так, діти, ми з вами будемо говорити про Україну - нашу Батьківщину, а саме, тема сьогоднішнього першого уроку: «З Україною в серці».

2. Підготовча частина.

Учитель. У РІДНОМУ КРАЇ (М. Бакая)

*Одна Батьківщина, і двох не буває,
Місця, де родилися, завжди святі.
Хто рідну оселю свою забуває,
Той долі не знайде в житті.
У рідному краї і серце співає,
Лелеки здалека нам весни несуть.
У рідному краї і небо безкрає,
Потоки, потоки, мов струни, течуть.
Тут мамина пісня лунає і нині,
Її підхопили поля і гаї.
Її вечорами по всій Україні
Співають в садах солов'ї.
І я припадаю до неї устами,
І серцем вбираю, мов спраглий води.
Без рідної мови, без пісні,
Без мами збідніє, збідніє земля назавжди.*

- Про що йдеться у вірші?

- Які почуття у вас викликає цей вірш?

- Як ви ставитеся до мами і тата? До рідної хати? До України?

Діти, Україна – це отча земля, це ті місця, де ми народилися, де живемо. Рано-вранці з ранковою зорею зустрічаємо сонечко під спів соловейка, біжимо босоніж до цілющої криниці, щоб напиться водиці, рідіємо нашим українським мальвам, волошкам, ромашкам, макам, чорнобривцям. З радістю зачаровуємося співом наших бабусь та дідусів, які крізь роки донесли до нас чарівну, ніжну, жартівливу, часом сумну українську пісню. Залюбки слухаємо народні казки, легенди, оповідання, бувальщини. Оце і все є наша рідна, чарівна, неповторна Україна, яку ми повинні оберігати, любити, захищати, тому що зараз настали нелегкі часи для нашої держави. Ви знаєте, що Росія посягнула на нашу незалежність і намагається відвоювати наші рідні землі, тож ми повинні зробити все для того, щоб наша земля не відчувала на собі чужинців, а зеленіла житом, пшеницею, чарівними соняхами і повсюди цвіли квіти.

3.Формувальна частина

Вправа « Асоціативний куш »

- Діти, скажіть, будь ласка, а з чим у вас асоціюється назва «Україна».

- Що ви знаєте про Україну? Давайте розшифруємо слово Україна.

- У — унікальна
- К — красива
- Р — рідна
- А — активна
- Ї [й] — єдина
- Н — найкраща
- А — артистична

- А як ви думаєте, чи справді це так?

Перегляд відеоролика «Україна – це ми»

Режим доступу: ["https://www.youtube.com/embed/076EуPEVWuU"](https://www.youtube.com/embed/076EуPEVWuU)
frameborder="0" allowfullscreen></iframe>

Робота над його змістом.

Розгадування кросворду.

			1		У			
2					К			
		3			Р			
			4		А			
			5		Ї			
	6				Н			
7.					А			

Запитання до кросворду.

1. Національний символ України. Матері дарують його своїм дітям на щастя, на долю, відряджаючи у далеку дорогу. (рушник)
2. Чим прикрашають голову українські дівчата?(вінок)
3. Дерево, яке оспіване у народних піснях, у віршах. Воно освячується в церкві перед Пасхою, як засіб від злих сил. (верба)
4. Українська квітка, схожа на троянду. (мальва)
5. Весняні обрядові пісні й хороводи, що їх співають і водять переважно дівчата на Великодньому тижні на подвір'ї біля церкви. (гаївки)
6. Кущ оспіваний в українських народних піснях, символ дівочої вроди. (калина)
7. Національний символ України. Його дарують, ним обмінюються у Великодне свято. (писанка)

Учитель. Рушник, вінок, верба, мальва, калина, писанка – це все українські народні символи, які часто зустрічаються у народних казках, легендах, піснях і характеризують нашу країну - Україну. Тож любимо нашу країну, вивчаймо її минуле, турбуйтесь за її майбутнє, тому що ми – українці - нація сильна духом, розумом і справами.

III. Заключний етап

- Діти, що нового ви дізналися на уроці?
- Про що ще б ви хотіли поговорити?
- Чи сподобався вам урок? Чим?

- Що найбільше запам'яталось?
Учитель. Любіть Україну (В. Сосюра)

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Концепція національно - патріотичного виховання дітей та молоді.

Н. М. Цюрюпа,
вчитель-дефектолог Чигиринської спеціальної
школи-інтернату I-II ступенів
Черкаської обласної ради

ОДНА БАТЬКІВЩИНА І ДВОХ НЕ БУВАЄ

Інтерактивний урок для учнів 5-9 класів

МЕТА:

Формування ключових компетентностей:

- *вміння вчитися* – розрізняти форми мовлення, читати мовчки та вголос доступні за змістом тексти, уважно слухати, розуміти і виконувати завдання й інструкції вчителя, що стосуються виконання навчальних дій;

- *життєвої компетентності* – уважно слухати, орієнтуватись у ситуації спілкування, знати, що державною мовою є українська, наслідувати вчителя, інтонувати різні за метою висловлювання речення, слухати і читати прості слова і речення (залежно від мовленнєвих можливостей); розуміти ситуацію, описану в прослуханому (прочитаному) творі.

Формування предметних компетентностей:

- сформувати навичок і вмінь з усіх видів мовленнєвої діяльності (слухання; говоріння, читання і письма), забезпечення їх гармонійного розвитку; здійснювати пошук інформації в різноманітних джерел;

- розвивати вміння аналізувати, правильно висловлювати свою думку;

- виховувати повагу до народної культури, звичаїв, традицій, почуття любові до рідного краю, гордості й шани за його захисників;

- розширити знання про нашу країну, незалежність і свободу держави та значення цього факту для народу України, допомогти дітям усвідомити велич звання «громадянин України»;

- сприяти розумовому, моральному, соціокультурному та естетичному розвитку особистості.

Обладнання: ілюстративний матеріал, карта України, відеоматеріали, презентація, кросворд.

ХІД УРОКУ

I. Загальнокорекційний етап

1. Нервово – психічна підготовка учнів до уроку

Вправа «Асоціації». Учням пропонується дібрати асоціативні ряди до слів:

вересень; успіх; Батьківщина

Учитель. Прочитайте акровірш. Назвіть утворене слово

*У всіх людей одна святиня,
Куди не глянь, де не спитай.
Рідніша їм своя пустиня,
Аніж зимний в чужині рай.
Їм красить все їх рідний край.
Нема без кореня рослини,
А нас, людей, без батьківщини.*

II. Основний етап

1. Повідомлення теми і мети уроку

Учитель.

- Дорогі діти, я рада вас бачити знову. Знову щедрий вересень завітав у наш край, знову покликав бадьорим дзвоном школярів за парти.

- Скажіть, чому вересень щедрий? (урожаєм, а ще тим, що знову радий давати можливість учням здобувати нові знання).

- Всі без винятку учні нашої країни мають право навчатись у школах завдяки тому, що живемо у вільній незалежній державі з гордим іменем – Україна. Про нашу рідну Україну й поведемо мову на першому уроці. Сьогодні ми пригадаємо, чим вона для кожного українця дорога, і за що ми несемо у своїх серцях вірність та любов до неї.

Учень. *Одна Батьківщина, і двох не буває,*

Місяця, де родилися, завжди святі.

Хто рідну оселю свою забуває,

Той долі не знайде в житті.

У рідному краї і серце співає,

Лелеки здалека нам весни несуть.

У рідному краї і небо безкрає,

Її підхопили поля і гаї.

Потоки, потоки, мов струни, течуть.

Тут мамина пісня лунає і нині,

І я припадаю до неї устами,

І серцем вбираю, мов спраглий води.

Без рідної мови, без пісні,

Без мами збідніє, збідніє земля назавжди.

Її вечорами по всій Україні

Співають в садах солов'ї. М. Бакай

2.Формувальна частина

Робота над усвідомленням головних державних цінностей України

Державні символи України

Учитель. Найбільша цінність нашої країни – це її люди, зі своїми звичаями, трудовими здобутками, піснями, легендами, казками. Ось я вам розповім одну казку.

Давним-давно жила колись одна жінка. І було у неї троє синів. Росли сини чесними, сміливими, дуже любили свою матусю, готові були віддати за неї своє життя. Виросли сини і вирішили піти світ подивитись. Перший син і говорить: «Мамо, піду я межі люди, подивлюсь на світ Божий». «Ну що ж, сину, йди. Та пам'ятай рідну домівку, а на згадку візьми із собою золоту корону з трьома промінцями, хай в далекому краю зігриває тебе вона».

Минув час. Завдяки своєму розуму став старший син великим князем, бо трьох-променева корона, яка зігривала людей і вела вперед, показувала шлях до кращого життя. Дали першому синові ім'я – Тризуб, а знак, що дала йому мати, назвали Гербом.

Попросився у матері і другий син світу подивитися. Дала йому мати в дорогу жовто-блакитний одяг. Своїми звитяжними справами прославив син свою матір. Одержав середній син ймення – Прапор.

А там, де був наймолодший – завжди лунала пісня. Адже мати подарувала своєму наймолодшому сину соловейків голос. За величний спів народ прозвав його Гімном. І з того часу ідуть поруч три брати – Тризуб, Прапор, Гімн.

- Що ви знаєте про державні символи України? (Відповіді дітей)

Україна - незалежна держава

Учитель. У ст.1 Конституції України записано: «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава».

- Наша держава існує як рівна серед рівних, самостійно вирішує внутрішні справи, бо вона суверенна і незалежна. Народ бере участь у керівництві державними справами, отже, наша держава демократична. Держава створює всі умови для життя людини, дбає про своїх громадян, бо є соціальною державою. Як правда на усіх єдина і рідний батьківський поріг, Соборна Мати Україна одна на всіх, як оберіг. Ми з вами, як справжні патріоти і громадяни, покликані трудитись невтомно, щоб наша Батьківщина розквітала.

- Як ви думаєте, яке наше основне завдання, як учнів?

Сім чудес України

- Погляньте на карту України. Ось зазначені межі українських земель, де з давніх-давен живе наш український народ. Велика і прекрасна наша Батьківщина.

Україна, як ви уже впевнилися, – країна дивних краєвидів. Неповторності її ландшафтам додають голови соняшників, що повертаються слідом за сонцем, полум'яніючі грона осінньої калини, задумливо схилені над гладдю ставків верби, тіністі вишневі сади, гнізда білосніжних лелек над сільськими хатами. Все це є своєрідними символами українського народу.

У 2007 року було проведено Всеукраїнську акцію «Сім чудес України». Акція тривала дев'ять місяців. На почесне звання претендував – 21 об'єкт. Чудеса визначалися за результатами інтернет-опитування й опитування експертів. Переможцями стали:

- заповідник «Кам'янець» (м.Кам'янець-Подільський Хмельницької області);
- Києво-Печерська лавра (м.Київ);
- парк «Софіївка» (м.Умань Черкаської області);

- заповідник «Софія Київська» (м.Київ);
- Херсонес Таврійський (м.Севастополь);
- заповідник «Хортиця» (м.Запоріжжя).

Перегляд відео «Сім чудес України»

Видатні українці

Учитель. Багата славетними іменами та подіями й українська історія. Нашими національними символами є прадавні першокнязі київські та їхні нащадки: княгиня Ольга, князі Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, славний співець Боян, літописець Нестор, а в часи ближчі — славні козацькі гетьмани, кошові й полководці: Дмитро Вишневецький, Самійло Кішка, Петро Сагайдачний, Богдан Хмельницький.

В Україні працюють учені, яких знає весь світ. Назвемо хоча б найвідоміші імена. Перегляд презентації. Розгадування кросворду

Учитель. Зовсім недавно, у травні цього року зірковий небосхил нашої країни збагатився ще одним іменем. На пісенному конкурсі «Євробачення» здобула перемогу українська співачка Джамала, таким чином піднісши ще на одну шаблінку престиж нашої держави серед інших європейських держав. Пригадаємо, як це було.

Перегляд відео

Україна – європейська держава

Учитель. Україна – одна з найбільших європейських держав. За площею вона більша, ніж Франція, Іспанія, Швеція. Землі нашої держави простяглися із заходу на схід на 1316 км, а з півночі на південь – на 893 км. Якщо ви захочете перетнути її пішки, вам доведеться йти 90 днів, долаючи щодня 30км. Сусідами України є румуни, молдавани, угорці, білоруси, росіяни, чехи, словаки, поляки. А Чорне море розділяє нас із турками. Через територію України протікає багато річок. Найбільша із них – Дніпро.

24 області, Автономна Республіка Крим, місто Севастополь та столиця України – Київ, розташовані на карті нашої держави. Від Ужгорода до Луганська, від Києва до Сімферополя, Україна багата родючими ґрунтами, водними ресурсами, корисними копалинами, різноманітним рослинним та тваринним світом, умовами для розвитку промисловості та сільського господарства. Економічна могутність України, так само, як політична і культурна, залежить від її цілісності й неподільності. Наша сучасна держава займає площу 603,7 тис. км² і є найбільшою за розмірами території країною в Європі.

Україна користується авторитетом серед інших європейських держав і зараз перебуває на шляху до інтеграції (вступу) у Євроспільку (економічний та політичний союз 28 держав-членів, що розташовані здебільшого у Європі.)

На захисті Батьківщини

Учитель. Говорячи сьогодні про Україну, її незалежність, красу, багатство, славу, ми не можемо не згадати славних і справжніх синів її – тих, хто зараз знаходиться на полі бою, захищаючи кордони держави від російських загарбників на Сході. Тим молодим хлопцям і поважним чоловікам, які залишили мирне життя, сім'ї, роботу, щоб все це мали ми з вами. Тим, хто не

встигнувши взяти від життя, можливо, ще й половини, віддають його за те, щоб не сміла ворожа нога окупанта ходити нашими квітучими луками, топтати наші пшеничні поля, глушити пострілами п'янку солов'їну пісню.

Згадаймо про них з вдячністю.

Учень. *Нам невідомі всіх їх імена,*

Хто їх чекає, хто за ними плаче,

Де їхній дім, як їм болить війна,

Яке в них серце - щире чи терпляче.

Як страшно їм, коли усе горить,

Коли руїни, смерть перед очима,

І як в бою важлива кожна мить,

Які в них білі крила за плечима.

Нам невідомі мрії й здобуття,

Всі їхні рани, всі слова прощання,

Вони - солдати, що кладуть життя,

Заради нас і мирного світання.

І без імен помолимось за них,

За трошки вдачі світлої, простої.

В час зрад страшних і втрат таких гірких,

І без імен вони для нас герої.

III. Заклучна частина

Вікторина

1. Як по-іншому називається територія країни, в якій проживає народ певної національності?
2. Урочиста пісня, що є символом держави?
3. Як називається символічний знак держави, міста чи народу, зображений на прапорі, монетах, печатках?
4. Як по-іншому називається встановлене владою загальне, для всіх обов'язкове правило, що має найвищу силу?
5. Як називається основний закон правової держави?
6. Як називають людину, яка любить свою Батьківщину, все робить для того, щоб вона стала багатію і щасливою?
7. Як по-іншому можна назвати межу між державами, рубіж?
8. Державна мова України?
9. Як називається Державний Гімн України?
10. Хто є автором слів пісні-гімну «Ще не вмерла України...»?
11. Як називається наш герб?
12. У якому році проголошено незалежність України?
13. Який куц є символом України?
14. Імена яких славетних українців ви запам'ятали?
15. Що ви розумієте під поняттям «інтеграція у Євроспільку»?
16. Які слова ви б сказали при зустрічі воїну, що повернувся зі Сходу України?

Підсумок уроку. Рефлексія.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Римар Л.М. Дітям про державну та народну символіку України / [упоряд. Л.М. Римар]. – Харків: Вид. гр. «Основа», 2004. – 257 с.
2. Куріпта В.І. Сценарії позакласних заходів для 1-4 класів. / В.І. Куріпта – Харків: Вид. група «Основа», 2006. – 368 с. – (Б-ка журн. «Початкове навчання»; Вип. 5 (29)).
3. Михайленко Л. В. Найцікавіше про Україну: ілюстроване енциклопедичне видання. / [Михайленко Л.В. , Реброва І.М. , Сушко В.А., Лагунова Т.І.] – Харків : Торнадо, 2007. – 78 с.

ПРИСВЯТА УКРАЇНІ

Ти народилася, щоб вмерти?
Ні! Ти народилася, щоб жити у віках!
Не знищити Тебе, не стерти,
Бо пламенієш в душах і серцях.
Так, вільна Ти! Хоча кайдани
все зодягають раз по раз.
Їх скинеш! Ти носити їх не станеш,
бо ж Дух свободи не погас.
Ще жевріє... вперед нас кличе
крізь біль і смуток, втрати і віки.
Він є і має він Твоє обличчя,
у ньому сила непокірної ріки!
Вся міць отих сердець гарячих,
що закарбовані в історії не раз,
Вони боролися, одначе,
прийшла ця черга і до нас...
Хтось скаже: «Все!»
Скажу: «Живе Надія,
вона згартована вогнем,
Ти будеш жити – згинуть лиходії,
ті, хто піднявся на тебе з мечем...
Постанеш з попелу, розірвеш пута,
та знаєш, істина проста:
Була і є Ти, маєш бути,
час твій прийшов і день настав!» Світлана Холодна

ПЕРЕЛІК ЕЛЕКТРОННИХ ДОДАТКІВ, РОЗМІЩЕНИХ НА ДИСКУ

1. **Перший урок. Початкова школа** (презентації, відеоролики, слайд шоу до розробок уроків).
2. **Перший урок. Основна і старша школа** (презентації, відеоролики, слайд шоу до розробок уроків).

3. ***З Україною в серці*** (краєзнавча вікторина, відеоролики про визначних осіб, обласні центри, природні чудеса, замки і фортеці України).
4. ***Пісні про Україну*** (аудіо файли патріотичних пісень).

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради»
Зам. № 1452 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгошська, 38/1